

Humanistické hnutí - výchova k aktivnímu nenásilí

Pavel Smetana

Bakalářská práce
2014



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií


INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavel SMETANA**
Osobní číslo: **H118282**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Humanistické hnutí – výchova k aktivnímu nenásilí**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracované podle pokynů obsaženém v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně dle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na vznik a vývoj Humanistického hnutí
- na představitele aktivního nenásilí a jejich výchozí pozice
- na současné aktivity Humanistického hnutí
- na výchovné programy aktivního nenásilí v ČR a ve světě
- na význam aktivního nenásilí pro rozvoj člověka

Součástí práce bude empirické šetření eventuálně realizovaný výzkum v prostředí Humanistického hnutí.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Gandhi, M. Životní zásady. Praha: Triton, 2004

King, M.L. Odkaz naděje. Praha: Slon, 2012

Silo, M.L.R.C. Dopisy mým přátelům. Praha: Trado image, 1994

Silo, M.L.R.C. Řízené zážitky. Praha: Humanistické hnutí, 2003

Silo, M.L.R.C. Silovo poselství. Praha: J. Kasl, 2005

Další literatura bude obsažena v Projektu diplomové práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Monika Tannenbergerová, DiS.

Katedra pedagogiky a psychologie


Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

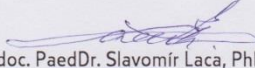
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013


doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu




doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

PAVEL SMETANA

Jméno, příjmení studenta

V Brně 30.4.2014

Podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užití-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Smyslem této práce je zdokumentovat vznik a vývoj Humanistického hnutí, myšlenky, na kterých toto hnutí vzniklo a stojí. Dále zde chci představit hlavní myslitele, ze kterých Humanistické hnutí vychází, jejich stručný život, myšlenky a dílo. Dalším okruhem pak je přehled současných aktivit Humanistického hnutí s důrazem na jejich pedagogickou činnost, zaměřenou na aktivní nenásilí. Neodmyslitelnou součástí této práce je praktický výzkum provedený mezi představiteli a příznivci tohoto hnutí formou rozhovorů.

Klíčová slova: Humanistické hnutí, aktivní nenásilí, Nový univerzalistický humanismus.

ABSTRACT

The purpose of this paper is to documenting the origin and development of the Humanist movement, the ideas on which this movement emerged and costs. Furthermore, here I present the main thinkers of the Humanist movement which is based on their brief lives, thoughts and works. Another area then is an overview of the current activities of the Humanist Movement with an emphasis on their educational activities focused on active nonviolence. An essential part of this work is a practical research conducted between leaders and supporters of the movement through interviews.

Keywords: Humanist Movement, active nonviolence, New universalist humanism.

Děkuji za výraznou pomoc vedoucí bakalářské práce PhDr. Monice Tannenbergerové Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi pomohly mou práci zpracovat.

Dále děkuji všem, kteří se podíleli na zajištění odborné literatury a těm, kdo byli ochotni odpovídat na výzkumné otázky.

V neposlední řadě děkuji i své ženě za trpělivost a morální podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VZNIK A VÝVOJ HUMANISTICKÉHO Hnutí.....	11
1.1 PŘEDSTAVITELÉ AKTIVNÍHO NENÁSILÍ A JEJICH VÝCHOZÍ POZICE	12
1.1.1 Historické prameny nenásilí.....	12
1.1.2 Lev Nikolajevič Tolstoj	15
1.1.3 Mahátma Gándhí	18
1.1.4 Martin Luther King.....	20
1.1.5 Mário Luis Rodriguez Cobos– Silo	23
1.2 DÍLČÍ ZÁVĚR	27
2 SOUČASNÉ AKTIVITY HUMANISTICKÉHO Hnutí.....	28
2.1 VÝCHOVNÉ PROGRAMY AKTIVNÍHO NENÁSILÍ V ČR A VE SVĚTĚ	32
2.2 VÝZNAM AKTIVNÍHO NENÁSILÍ PRO ROZVOJ ČLOVĚKA	34
2.3 DÍLČÍ ZÁVĚR	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
3 ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA A CÍLE	41
3.1 METODA VÝZKUMU.....	41
3.2 CHARAKTERISTIKA INFORMANTŮ.....	41
3.3 PODMÍNKY SBĚRU DAT	42
4 VLASTNÍ VÝZKUM.....	43
4.1 DÍLČÍ ZÁVĚR - ANALÝZA.....	48
ZÁVĚR.....	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	54
SEZNAM PŘÍLOH	55

ÚVOD

Když jsem se zamýšlel nad tématem své bakalářské práce, dospěl jsem k názoru, že bych chtěl zpracovat téma, které není zcela obvyklé, téma, které se zamýšlí nad aktuálními problémy současnosti. V dnešní době se stále potýkáme s problematikou násilného chování mezi lidmi. Není podstatné, zda je to násilí páchané mezi jedinci, či se jedná o násilí páchané skupinou lidí proti jedinci, nebo násilí mezi skupinami, či dokonce násilí mezi státy. Násilí jako takové se stalo fenoménem doby, a i když se na něj zkouší zaměřovat různé osoby, instituce či státy, stále se ho nedaří řešit. Každý jedinec či skupina se totiž problematikou násilí zabývá pod svým úhlem pohledu, ale málokdo se nad tímto problémem zamýšlí v komplexním měřítku od filosofického pohledu, až po konkrétní formy jak násilí odmítat.

Tato úvaha mě vedla ke snaze zpracovat problematiku hnutí, které se záležitostí aktivního nenásilí zabývá v širším kontextu, to je od filosofie řešící nenásilí, přes vznik a vývoj hnutí aktivně odmítajícího násilí, až po konkrétní formy, jak se k násilí stavět ve svém životě a jak proti násilí aktivně, ale přitom nenásilně postupovat. Ve své práci se tudíž zamýšlím, jak nad otázkou pramenů, z nichž čerpá aktivní politika nenásilí a to včetně životního příběhu a díla předních bojovníků za nenásilné formy odporu. Mezi prvotní prameny, ze kterých čerpají odpůrci násilí, je možné zařadit takové osobnosti jako Gautama Buddha, Platón, Ježíš Kristus, Immanuel Kant, Henry David Thoreau, John Ruskin či Albert Einstein. Dále hnutí čerpá z myšlenek Talmudu, Křesťanství, Islámu, Sufismu či Džinismu. Nejvýznamnějšími osobnostmi, na jejichž myšlenkách hnutí vzniklo, byli: spisovatel a filosof Lev Nikolajevič Tolstoj, bojovník proti diskriminaci a za nezávislost Indie Mahátma Gándhí, odpůrce politiky segregace Martin Luther King a argentinský filosof, spisovatel a zakladatel Humanistického hnutí Mário Luis Rodriguez Cobos, známý pod pseudonymem Silo.

Další oblastí, kterou jsem se ve své práci zabýval, byla otázka vzniku a formování Humanistického hnutí. Jeho organizační struktura sestávající se z pěti okruhů či témat, na něž se hnutí zaměřuje a též se organizuje. Jde o oblasti: Komunita pro lidský rozvoj, Světové centrum humanistických studií, Sbližování kultur, Humanistická strana a Svět bez válek a násilí. Proudů Humanistického hnutí, či spíše samostatné organizace hlásící se k Humanistickému hnutí, se začaly formovat koncem šedesátých let dvacátého století. Všechny zmíněné organizace pokládají za základ své činnosti myšlenky Nového

univerzalistického humanismu, které prvně formuloval právě argentinský filosof Silo. Každá z těchto organizací se zabývá jinou složkou aktivního nenásilí, tak jak napovídají jejich názvy. Komunita pro lidský rozvoj je společensko-kulturní nezisková organizace, zabývající se na příklad oblastí vzdělávání a výchovy k nenásilí či osobnostním rozvojem. Světové centrum humanistických studií se zaměřuje na oblast výzkumu, studia a propagace myšlenek Nového univerzalistického humanismu. Sbližování kultur řeší problematiku multikulturalismu a spolupráce mezi různými kulturami. Humanistická strana usiluje o prosazení myšlenek Nového univerzalistického humanismu v rámci politiky a změnou pohledu na politiku prostřednictvím těchto myšlenek a Svět bez válek a násilí usiluje o odzbrojení, řešení problémů mezi národy bez použití násilí a o prosazení myšlenek aktivního nenásilí v mezinárodním měřítku.

Dále jsem se ve své bakalářské práci pokusil zachytit širokou škálu činností, jimiž se humanistické organizace zabývají, jako jsou workshopy, přednášky pro veřejnost, besedy na školách, výuka k aktivnímu nenásilí, petice, nenásilné protesty, mezinárodní konference, podpora multikulturních aktivit v umění, práce v zemích tak zvaného třetího světa, relaxační a meditační parky, výzkum a aplikace myšlenek aktivního nenásilí.

V práci jsem se zaměřil na dva hlavní cíle. Tím prvním je snaha zdokumentovat základy, ze kterých vychází Humanistické hnutí a myšlenka aktivního nenásilí, jaké filosofické proudy stály u vzniku hnutí, kdo jsou myslitelé, kteří nejvíce toto hnutí formovali a jaký je současný vývoj v Humanistickém hnutí u nás a ve světě. Druhým neméně důležitým cílem je v praktické části zjistit, jak se k myšlenkám aktivního nenásilí a Nového univerzalistického humanismu staví příznivci tohoto hnutí, co na těchto myšlenkách považují za zásadní a jaké využívají prostředky k tomu, aby veřejnosti dokázali tyto myšlenky představit a zdůvodnit význam aktivního nenásilí pro společnost dneška, jak výchova k aktivnímu nenásilí může pomoci přetvořit společnost a jak může pomoci s omezením násilných projevů ve společnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VZNIK A VÝVOJ HUMANISTICKÉHO HNUTÍ

Humanistické hnutí jako názorový proud a pohled na svět, se začalo formovat od 60. let 20. století v Argentině. Zakladatelem a hlavním představitelem tohoto názorového proudu se stal filosof a spisovatel Mário Luis Rodriguez Cobos, známý pod literárním pseudonymem Silo. Tento myslitel jako první zformuloval základní myšlenky Humanistického hnutí, myšlenky mající svůj základ již ve starověku a dal jim jasný rámec a vizi. Humanisté na svých webových stránkách o svém hnutí uvádí: „Humanistické hnutí je seskupení lidí, kteří uskutečňují návrhy Nového neboli Univerzalistického Humanismu. Tyto návrhy v jejich nejširším smyslu lze najít v Dokumentu Humanistického hnutí. Myšlenkový proud reprezentovaný v díle Sila a v pracích různých autorů, které inspiroval, zároveň zahrnuje určitou citlivost a způsob života, získává konkrétní podobu v mnoha oblastech lidského snažení a dává vzniknout různým organizacím a akčním frontám; všechny se zabývají specifickými oblastmi se společným cílem: Polidštit Zemi. Spojuje je metoda aktivního nenásilí a návrh osobní změny jako prostředku společenské proměny. Humanistické hnutí vzniklo 4. května 1969 prvním veřejným projevem svého zakladatele, Sila, známým jako Uzdravení od utrpení, proneseným v Punta de Vacas, odlehlém místě v Andách blízko hranic Argentiny a Chile. Humanistické hnutí není institucí, přestože dalo a dává vzniknout mnoha skupinám a organizacím. Organismy, které dosud vznikly z Humanistického hnutí, jsou Humanistická strana, Komunita pro lidský rozvoj, Sbližování kultur, Svět bez válek a násilí a Světové centrum humanistických studií. Přestože tyto organismy mají specifickou organizační strukturu, která jim umožňuje uskutečňovat jejich aktivity, Humanistické hnutí jako takové nemá žádný typ organizace a představuje rámec sblížení a vzájemné výměny názorů a zkušeností členů různých organizací“ (<http://www.humanistickehnuti.cz/>).

Humanistické hnutí je celosvětový názorový proud, který staví na postojích svých příznivců ke světu a věří, že svět bez násilí a utrpení je možný a záleží dle něj jen na nás a našich aktivitách, jestli k této snaze přispějeme či nikoliv. V současné době se k tomuto názorovému proudu hlásí statisíce lidí z více než 130 zemí světa.

1.1 Představitelé aktivního nenásilí a jejich výchozí pozice

Jak jsem již uvedl, Humanistické hnutí se sice začalo formovat teprve koncem 60. let 20. století, ale myšlenky, na kterých tento názorový proud stojí, jsou staré tisíce let. Stručně lze postoj příznivců Humanistického hnutí shrnout slovy: „Chovej se k ostatním tak, jak chceš, aby se oni chovali k tobě“. Humanistické hnutí vychází z filosofického proudu známého jako Nový univerzalistický humanismus.

1.1.1 Historické prameny nenásilí

Filosofické zdroje, ze kterých čerpá Humanistické hnutí, jsou prezentovány názory takových myslitelů jako: Gautama Buddha, Platón, Ježíš Kristus, Immanuel Kant, Henry David Thoreau, John Ruskin či Albert Einstein. Dále hnutí čerpá z Talmudu, Křesťanství, Islámu, Sufismu či Džinismu. Čím Humanistické hnutí tyto myslitelé a názorové proudy obohatili? Zkusme si je přiblížit:

Gautama Buddha – jeden z prvních myslitelů zabývajících se myšlenkou nenásilí se narodil jako princ. Jeho otec se ho snažil držet mimo realitu utrpení a bídy světa, poté co dospěl a zjistil kolik násilí a utrpení je kolem něj, pokusil se s touto realitou vyrovnat duchovní cestou odříkání. Tato cesta se však ukázala jako neúčinná a tak dospěl k názoru, že je třeba prosazovat myšlenky nenásilí, všeobecné lásky a míru. Tyto myšlenky se tak staly základem jeho učení a to již před 2500 lety (<http://www.komunita.org/>).

Platón – u tohoto starověkého řeckého filosofa lze najít inspiraci pro myšlenky aktivního nenásilí. Platón se ve svých dílech *Zákony* a *Republika* mimo jiné zabývá též ideou, že největším nebezpečím pro stát, není boj mezi jednotlivými skupinami obyvatel, ale je mír nastolený vítězstvím jedné strany sporu a zničením protivníka. Přednost dává míru ve společnosti rozmanitosti, před válkou s totálním vítězstvím jedné strany (<http://www.komunita.org/>).

Ježíš Kristus – se ve svém učení často vrací k myšlenkám nenásilného odporu proti špatnostem světa. Ve svých kázáních, která zaznamenali jeho následovníci, se vyjadřuje k tomu tématu. Např. „Vrať svůj meč na jeho místo. Všichni, kdo se chápou meče, mečem zajdou.“ (<http://www.komunita.org/>) nebo „Slyšeli jste, že bylo řečeno: Oko za oko, zub za zub. Já však vám pravím, abyste se zlým nejednali jako on s vámi, ale kdo tě uhodí do pravé tváře, nastav mu i druhou a tomu, kdo by se s tebou chtěl soudit o košili, nech mu i svůj plášť“ (<http://www.komunita.org/>).

Immanuel Kant – ve svém díle „K věčnému míru“ filosofická skica uvádí, že mír nastolený mezi Francií a Pruskem není skutečným mírem, ale pouze odkládá na čas válku mezi těmito státy. Domnívá se, že trvalý mír lze uskutečnit tím, že se státy promění v republiky, ty pak vytvoří federaci a až budou součástí této světové federace všechny státy, tak teprve potom bude nastolen trvalý mír. Těmito úvahami předjímá myšlenku vzniku Společnosti národů a následně OSN (Immanuel Kant, 1999).

Henry David Thoreau – tento americký filozof, básník a esejista byl zastáncem lidských svobod, ve svém díle „Občanská neposlušnost“ (1849) se zabýval myšlenkou práva odmítnout spolupráci s nespravedlivým systémem (H. D. Thoreau, 1995).

John Ruskin – se ve svých dílech zaměřil na otázku sociálních podmínek chudých vrstev, odmítá nespravedlivé uspořádání tehdejší společnosti a klade důraz na sociální a etický aspekt fungování ekonomiky. Nerespektování těchto aspektů u ekonomů, jeho současníků, považuje za vážnou chybu. Jeho pohled na svět dokumentuje např. i tento jeho citát: „Co si myslíme, nebo víme či v co věříme, má nakonec malou váhu. Důležité je jen to co děláme“ (<http://www.komunita.org/>).

Albert Einstein – byl přesvědčeným příznivcem nenásilí, odmítal válku a podporoval Židovský národ v úsilí o návrat do Palestiny. Vnímal ho však nikoliv jako snahu o samostatný stát na území Palestiny, ale spíše jako místo, kde budou moci Židé spolu s dalšími národy v míru rozvíjet svoji kulturu (<http://www.komunita.org/>).

Všichni tito myslitelé se ve svých dílech zabývali myšlenkami, které lze právem chápat jako výchozí prameny, ze kterých ve svých dílech čerpali významní myslitelé spojení s Humanistickým hnutím. Dalšími zdroji inspirace pro Humanistické hnutí se staly následující filosofické a náboženské proudy.

Džinismus – je jedno ze tří tradičních indických náboženství (buddhismus, hinduismus). Za zakladatele je považován Mahavira, který žil v 6. století př. n. l. Učení Džinismu je založené na duchovním osvobození se od materiálních požitků a zaměřuje se především na úplné osvobození člověka od materiálních pout, jež mu brání se vymanit z kruhu zrození a smrti (samsara). Každá živá bytost má dle tohoto učení jediný a nesmrtelný princip života nazývaný dživa. V prvním století před naším letopočtem se stoupenci Džinismu rozdělili do dvou názorových skupin. První skupina nazývaná Svetambarobé, jsou oděni v prostý bílý šat a na svých cestách se snaží vyhýbat všem živým bytostem vč. hmyzu, aby žádnou živou bytost, byť neúmyslně, nezabili. Druhá skupina Džinistů, odmítá nosit

jakékoliv šaty s tím, že oblečení je znakem lpění na materiálu. Dle obou těchto názorových skupin má každý skutek nějaký následek a každý špatný skutek je vnímán jako útok proti životu a brání tak duši se uvolnit z koloběhu karmy a dosáhnout tak stavu věčné blaženosti a míru. Toho všeho lze dosáhnout pouze nenásilnými činy, které člověka zbaví karmy. Ahimsa, čili odmítání násilí, je hlavním stavebním kamenem tohoto učení a vede k úplnému respektování jakéhokoliv života. Dle tohoto učení je každý násilný čin vůči jiné živé bytosti útokem na sebe sama a každý projev soucitu vůči jiné živé bytosti je projevem soucitu vůči sobě sama. Kdo si přeje pro sebe dobro, musí se vyvarovat jakýmkoliv nedobrym skutkům vůči jiným živým bytostem. Odmítání násilí vůči jiným živým bytostem je konáním dobra i vůči sobě samému a příznivci Džinismu mají bránit v páchání zla či zabíjení i jiným. Džinismus není typickým náboženstvím, nemá žádnou hierarchii, nemá duchovní, ani božstva, vyznačuje se respektem k životu v jakékoliv podobě a odmítá jakékoliv násilné činy. Dále respektuje jiné názory a náboženství, dle zásady otevřeného srdce a myslí a též zásadu bdělosti, tedy stálé vnímavosti života kolem sebe. Džinismus je tedy víc než náboženství, je to ucelený pohled na svět a místo člověka v něm. Je to pozitivisticky orientovaný světonázor, který směřuje člověka k hledání podstaty bytí, který odmítá jakékoliv formy násilí a zotročování živých bytostí, ať se už jedná o člověka, zvíře či rostlinstvo. Ve své podstatě je to názorový směr, který těm, jež ho vyznávají, přináší klid a mír do duše (Karel Werner, 2013).

Výše popsané myšlenkové proudy, zásady a představitelé těchto názorů, jsou základními stavebními kameny názorového proudu, který je označován jako aktivní nenásilí. Tento názorový proud se začal reálně formovat v polovině 19. století a prostřednictvím názorů a díla Lva Nikolajeviče Tolstoj se začal dostávat do povědomí široké veřejnosti. V tu dobu se ještě neformoval jako samostatný názorový proud, spíše si L. N. Tolstoj spolu s dalšími humanisty té doby začal klást otázky související s odmítáním násilí a humanismem.

1.1.2 Lev Nikolajevič Tolstoj

Jedním z hlavních inspirátorů myšlenky nenásilí se stal Lev Nikolajevič Tolstoj. Tento významný ruský spisovatel, pedagog a právník se narodil v šlechtické rodině v roce 1828 v Jasné Poljaně. Již od svých mladých let se zajímal o problematiku těžkých životních podmínek nevolníků a snažil se dosáhnout jejich zlepšení. Usiloval též o reformu vzdělávacího systému v Rusku a pro inspiraci se neváhal vydat do Německa a Francie, kde studoval místní vzdělávací systém. Po návratu do Ruska se pokoušel aplikovat získané zkušenosti do ruského školství. V letech 1860 až 1890 napsal svá nejznámější díla *Annu Kareninu* a velkolepý román *Vojna a mír*. Již v těchto románech se započal zamýšlet nad otázkami násilí a jeho odmítání. V následujících letech se postupně dostal do hluboké duchovní krize a začal se intenzivně zabývat myšlenkami o smyslu života. V eseji z roku 1884, s názvem „V čem spočívá má víra“ (Tolstoj, 1925) se zamýšlí nad otázkou svého vztahu ke křesťanské víře a církvi jako hlasatelce náboženských postojů. V úvodu této eseje dospívá k názoru, že doposud (do jeho 55 let) žil jako nihilista a až od okamžiku, kdy se začal hlouběji zabývat myšlenkami křesťanství a přijal Kristovo učení za své, našel cestu a smysl bytí. Nevnímá však Kristovo učení jako dogmata přetlumočená církvemi, ale hledá pravou podstatu tohoto učení. Při studiu bible zjistil, že je rozpor mezi tím, co hlásají církevní představitelé a mezi tím, co je podstatou Kristova učení. V dílech Harrisona, Balloua a Chelčického (Tolstoj, 1925) našel inspiraci pro svůj pohled na křesťanství. Např. Chelčický (Tolstoj, 1925) ve svém díle „Siet' viery pravé“, vychází z toho, že Kristus chytil do sítě svého učení celý svět, velké ryby jako císaři, králové, papeži a další mocní tohoto světa, však jeho sítě protrhly a unikli mimo ní. Děravou sítí pak započali unikat i malé ryby a síť se začala vyprazdňovat. Vládcí ve skutečnosti nepřijali křesťanství, jen se jím zaštiťovali a tvářili se, že jsou jeho pravými ochránci, ale ve skutečnosti dali před pravým učením Kristovým přednost moci a mamonu. Církev upozadily dvě základní myšlenky z Evangelia a to myšlenku miluj své bližní a neprotiv se zlu násilím. Věřící stejně jako bezvěrci jsou přesvědčeni, že znají Kristovo učení a že je tedy nemůže naučit již nic, co by neznali. Víra ve vlastní neomylnost však vede k tomu, že pravá podstata Kristova učení uniká jak věřícím, tak bezvěrcům a celé náboženství v podání církvi a jejich dogmat se mění v prázdný obal bez skutečné duchovní náplně. Podle Tolstého (1925) církve neusilují o hlubší pochopení Kristova učení, ale toto učení v osekané podobě pouze zneužívají k upevnění si vlastní moci. Již není prezentován Kristus, jeho učení a jeho následovníci tak, jak se sami prezentovali, ale jsou představováni církvemi prostřednictvím dogmat

a přikázání, tak jak to církvím vyhovuje v zájmu jejich moci. Církev zneužily učení Ježíše Krista k vlastním mocenským zájmům a dostaly se do rozporu s podstatou původního Kristova učení. Na jedné straně káží o lásce k bližnímu svému a o odpuštění, na straně druhé žehnají zbraním armád světa. Svou interpretací Kristova učení a Evangelia ve svých dogmatech ve skutečnosti brání, aby se věřící zamysleli nad prapůvodní podstatou víry a udržují tak věřící v nevědomí. L. N. Tolstoj se postupně dopracoval k přesvědčení, že myšlenka nenásilí, obsažená v Kristově učení, není bezvýznamnou, ale naopak zásadní myšlenkou utvářející postoj člověka k životu. Mocní tohoto světa se od nepaměti snaží lidem vštěpovat názor, že násilí je nutné k ochraně dobra před zlem. Ve skutečnosti však usilují o to, aby si udrželi moc nad lidmi, a k tomu potřebují represí a násilí. Násilí se tudíž lidem prezentuje jako nutná podmínka obrany dobra před zlem, jako věc nejen nutná, ale i prospěšná. Kristovo učení nespočívá toliko na myšlence odmítání násilí, ale pokud je opravdu bráno důsledně, tak mění smysl života a to tak, že aktivní nenásilí se má stát součástí života, má bránit boji mezi lidmi a donutit vládcy, aby neužívali násilí k udržení moci proti komukoliv. Tato myšlenka se ukazuje jako pravdivá obzvláště v dnešní době, kdy jsou masy lidí přesvědčovány médii, že je zde zlo, kterému je třeba se postavit a to jedinou možnou formou a tou je násilí. L. N. Tolstoj (1925) demonstruje postoj mocného jedince takto: „V roce 1892 Vilém II., enfant terrible moci, nahlas vyslovil to, co jiní měli odvahu sotva si pomyslet. Při řeči k vojákům pronesl veřejně slova, která na druhý den otiskly tisíce novin: Odvedenci! Před oltářem a v přítomnosti sluhy božího jste mi odpřísáhli věrnost! Jste ještě příliš mladí, než abyste dokázali pochopit veškerou důležitost všeho, co tu bylo řečeno, důležité však je hlavně to, abyste byli poslušní rozkazů a příkazů, jichž se vám dostane. Mladíci z mé gardy, vy jste mi to odpřísáhli! Nyní jste mými vojáky, náležíte mi tělem i duší. Pro vás neexistuje nic než nepřítel, a sice ten, který je nepřítelem mým. Kvůli všem nynějším socialistickým rejdům by se mohlo stát, že bych vám mohl rozkázat, abyste stříleli na své příbuzné, na své bratry a třeba i na své otce a na své matky (kéž by nás Bůh před tím ochránil!). I v tom případě musíte mých rozkazů uposlechnout... Nejbrutálnějšími slovy císař velice upřímně vyjadřuje veškerý děs, jaký vane ze zločinu, k němuž se chystají muži v jeho armádě, odhaluje propast ponížení, do níž se zřítíli v okamžiku, kdy slíbili poslušnost. Tento ubohý nemocný člověk, opilý mocí, svými slovy uráží všechno, co jen může být pro moderního člověka posvátné, a křesťané, volnomyšlenkáři i vzdělanci se nad touto urážkou nijak nepohoršují...” (Gerardo Femina, 2012, s. 3-4).

L. N. Tolstoj (1925) se dále ve svém díle zamýšlí nad otázkou života v armádě. Služba v armádě, zvláště ta povinná, je pro něj jasným příkladem pokrytectví. Mladí muži jsou odvedeni do armády, učí se poslouchat rozkazy a cvičí se v zabíjení. Po skončení povinné vojenské služby se vrátí domů a dále hovoří o lásce k bližnímu svému, svobodě a lidské důstojnosti. Toto pokrytectví v případě válečného konfliktu násobí popravu za neuposlechnutí rozkazu, jak uvádí sám Tolstoj: „Jedna jediná poprava, vykonaná muži, kteří sami nic takového nepožadují a nejednají v návalu zloby či hněvu, prováděná za účasti a se souhlasem křesťanských kněží, vystavená všem na oči jako něco nezbytného a dokonce správného, činí lidi zvrhlými a zběsilými víc, než by to svedly stovky a tisíce vražd vykonaných hlupáky v návalu hněvu a pomsty... každá válka, i ta nejmírnější, se všemi svými obvyklými následky a s veškerým ospravedlňováním a chválou udatných činů, lásky k praporu a k vlasti a s falešnou péčí o raněné atd. promění ve zvrhlíky během jednoho jediného roku víc lidí než tisícero drancování, požárů a vražd vykonaných za sto let jedinci odsunutými na okraj společnosti a hnanými k činu zlobou a hněvem“ (Gerardo Femina, 2012, s. 4).

L.N. Tolstoj (1925) dochází k názoru, že tato společenská schizofrenie dosahuje svého vrcholu, neboť každá moc se udržuje silou a pokud je svržena opět násilím tak dřív nebo později začne nová vládnoucí vrstva uplatňovat prvky násilí, byť v jiné podobě k udržení si vlastní moci. Neustále se hovoří o lidskosti, právu a svobodě, ale zároveň se mlčky i slovy toleruje násilí páchané vládnoucí mocí. Ti, kdo drží moc ve svých rukou, se upínají k násilí vždy, když se cítí ohroženi ve svém postavení. Neštítí se prezentovat užití násilí jako prostředku, kterým se snaží ochránit celou společnost před zlem, ale ve skutečnosti hájí pouze své postavení, ze kterého jim plynou jisté výhody. Jak lze tedy dosáhnout změny? Křesťané by se dle Tolstého měli především řídit Kristovým učením, hlásajícím lásku a nenásilí a neměli by se předem podřizovat jakékoliv moci. Změna v myšlení je svobodnou volbou každého jedince, která však ovlivňuje životy mnoha lidí. To, že máme právo volby, nám dává prostor k tomu, abychom se sami rozhodli, jakou cestou chceme jít, zda cestou vydobývání si štěstí či bohatství, za cenu utrpení jiných, či cestou hledání štěstí v souladu s jinými lidmi. Na závěr k myšlenkám L. N. Tolstého dodávám ještě jeden citát z Evangelia sv. Lukáše (Gerardo Femina, 2012, s. 4): „Poděl se o to, co máš s ostatními, nehromad' bohatství, nenadámej se pýchou, nekrad', nepřinášej nikomu utrpení, nedělej jiným to, co bys nechtěl, aby jiní činili tobě, to všechno už bylo vysloveno, a to ne před osmnácti stoletími, ale před pěti tisíci lety. Kdyby neexistovalo pokrytectví, nebylo by

žádných pochyb o pravdivosti tohoto zákona. Jediným smyslem života je sloužit lidstvu, přispívat k upevnění království božího na zemi, a to nebude možné, dokud každý z lidí nepozná pravdu a nezačne ji vyznávat. "Království Boží nepřichází tak, abyste to mohli vypozorovat, ani se nedá říci: ‚Hle, je tu, nebo, je tam‘. Vždyť království Boží je mezi vámi!"(Gerardo Femina, 2012, s. 4).

1.1.3 Mahátma Gándhí

Mahátma Gándhí je považován za jednu z nejvýraznějších osobností zabývajících se problematikou nenásilného odporu. Narodil se v roce 1869 v Indii. Od mladých let (od roku 1888) žil ve Velké Británii, kde vystudoval práva. Vedle těchto studií se též zabýval studii Koránu a Bible. Další významnou inspirací pro jeho pozdější život se stalo studium díla L. N. Tolstého a to především jeho spis Království boží ve vás. Jako právník pracující pro indickou firmu odcestoval do jižní Afriky. Zde se setkal s tvrdými podmínkami, v jakých žila místní indická komunita. Byla stejně diskriminovaná jako černošské obyvatelstvo této části Afriky ze strany bělošské menšiny. Politiku apartheidu, zde uplatňovanou, odmítal a zapojil se do odporu vůči této politice, za což byl následně pronásledován. Postupně se stal jedním z hlavních hýbatelů tohoto nenásilného odporu, který spočíval především v psaní článků, protestních dopisů a sepisováním petic. Když vyšel v roce 1906 nový zákon, který ještě více diskriminoval asijské menšiny a požadoval, aby si opatřily průkazy totožnosti a byly jim hromadně odebírány otisky prstů, vyhlásil občanskou neposlušnost proti tomuto zákonu. Indové identifikaci hromadně odmítali, za což byli trestáni i trestem vězení. Věznice se plnily a Indové tyto tresty přijímali, jako trest za porušení nespravedlivého zákona. I samotný M. Gándhí byl uvězněn. Po návratu do Indie se Mahátma Gándhí aktivně zapojil do činnosti Indického národního kongresu. Indický národní kongres byl v tu dobu rozdělen na různé proudy od radikálních až po umírněné, které mezi sebou bojovaly o moc a byl též spíše než lidovým hnutím záležitostí indických elit. M. Gándhímu se podařilo jednotlivé frakce sjednotit a to i muslimského hnutí. Též se mu podařilo, že se proměnil v masové hnutí, které nenásilnou formou bojovalo proti anglickému kolonialismu. Jaké formy nenásilného boje používal? Především šlo o nenásilné odmítání podřizování se nespravedlivým zákonům, dále organizoval Indický národní kongres demonstrace či odmítání spolupráce s anglickou koloniální mocí (nikdo nenavštěvoval vládní školy, úředníci se vzdávali svých úřadů a soudní spory byly řešeny mimo soudní paláce). Nenásilné formy odporu se projevovaly též v bojkotu anglického zboží. Angličané na tyto formy odporu reagovali represemi vč.

střelby do demonstrantů při pokojných demonstracích. Dlouhotrvající nenásilný odpor Indů vůči anglické vládě vedl po II. světové válce k získání nezávislosti Indie na Anglii a k vyhlášení samostatného Indického státu. Bohužel však došlo k rozdělení Indie na dva státy, muslimský Pákistán a převážně hinduistickou Indii. Jedním z důsledků tohoto rozdělení z důvodu náboženské nesnášenlivosti byl v roce 1948 atentát na M. Gándhího, spáchaný hinduistickým extremistou. Historik G. Borsa o M. Gándhím napsal: „Nehledě na reformu toho či onoho orgánu a dosažení té či oné formy vlády či státu, se Gándhí snažil především uvést v život niterný řád, zdůrazňovat základní hodnoty. Revoluce, kterou hlásal, spíše než revolucí vnější, byla revolucí niternou, výzvou k očištění, ke zdokonalení sebe sama” (<http://www.komunita.org/>). O aktivním nenásilí pak dále ve své knize uvádí: „V politice je jeho použití založeno na neporušitelném principu a sice, že lidu je možno vládnout, jen pokud lid vědomě či podvědomě souhlasí s tím, aby mu vládnuto bylo“ (<http://www.komunita.org/>). Odpor k násilí pro M. Gándhího nebyl pouhý prostředek politického boje, formou jak dosáhnout politických cílů, byla to pro něj především myšlenka a životní filosofie, která posouvá smysl lidského života a přináší do mysli člověka klid a mír, která učí, jak odmítat násilí nenásilnou formou odporu. Rozdíl mezi svobodnou volbou neakceptovat násilí a jeho akceptací pod vlivem strachu vidí takto: “Odmítání násilí ve své dynamické dimenzi znamená vědomě přijaté utrpení. Neznamená poslušné podřízení se vůli zlého člověka, ale nasazení veškerých duševních sil proti vůli tyрана“ (<http://www.komunita.org/>). Dále uvádí: „Odmítání násilí neznamená omluvu a ospravedlnění zbabělce, je naopak tou nejvyšší ctností člověka odvážného. Praxe odmítání násilí si vyžaduje mnohem větší odvalu než praxe použití zbraně. Zbabělost nemá nic společného s odmítnutím násilí... Odmítnutí násilí je vědomě a dobrovolně zvolená brzda vlastní vůle k pomstě. Pomsta i tak ale zůstává nadřazena pasivní malodušné a bezmocné podřízenosti zlu, pomstě je však zase nadřazeno odpuštění. I pomsta je totiž projevem slabosti... Pes štěká a kouše, má-li strach. Člověk, který se nebojí nikoho na světě, má za zbytečný dokonce i hněv na toho, kdo se jej marně snaží urazit“ (<http://www.komunita.org/>). Přesto, že M. Gándhí odmítá násilí, je jedna výjimka, kdy použití násilí považuje za akceptovatelné. Tou výjimkou je situace, kdy je ohrožen lidský život. V tomto případě je násilí akceptovatelnější než zbabělost: „Násilí sice není dovoleno, avšak při sebeobraně nebo slouží-li k ochraně bezbranných, stává se aktem odvahy lepším, než zbabělá podřízenost” (<http://www.komunita.org/>). Jinde pak uvádí: „Nepravý stoupenec odmítání násilí nezůstane ve vesnici, kterou den co den přepadává

leopard. Odejde jinam a teprve až někdo jiný leoparda zabije, vrátí se domů ke svému majetku. Nejde tu o odmítnutí násilí, ale o násilí zbabělce. Zatímco muž, který zabil leoparda, přinesl aspoň jakýsi důkaz své odvahy, muž, který z toho zabití měl jen vlastní prospěch, je zbabělec. Nikdy se nedozví, co to je skutečné odmítnutí násilí“ (<http://www.komunita.org/>). Aktivní nenásilí je tedy životní filosofie, je to cesta, kterou si člověk dobrovolně volí a ti, kteří se touto cestou vydají, jsou schopni vnímat potřeby jiných, respektovat jejich touhy a přání, jsou to lidé hluboce přesvědčení o smyslu této filozofie, kteří se neupínají ke svým zájmům a věcem, jsou schopni vnímat svět kolem sebe. Odmítání násilí je cesta, jak usilovat o pravdu, toleranci a spravedlnost nenásilnými prostředky, je to cesta jak čelit nespravedlnosti nenásilnými, ale účinnými prostředky, je to způsob jak se vyrovnat sám se sebou a prostřednictvím poznání pravdy ukázat cestu i jiným. Je to úcta k životu jak vlastnímu, tak především k životům jiných lidí a životům všech živých bytostí.

1.1.4 Martin Luther King

Mezi významné osobnosti, které ve své praktické politické a občanské činnosti využívaly metody aktivního nenásilí, byl Martin Luther King. Tento černošský baptistický pastor a aktivista se narodil v roce 1929 ve městě Atlanta, stát Georgia, USA. Při svých studiích filosofie a teologie se seznámil s myšlenkami Mahátma Gándhího, které posléze ve svém životě začal aplikovat v praxi. Poté co byl v roce 1947 vysvěcen na pastora, odešel v roce 1954 z Atlanty a usadil se ve městě Montgomery v Alabamě. Zde začal se svým nenásilným odporem proti rasové segregaci, která ve spojených státech v tu dobu byla součástí každodenního života. Přestože byly USA demokratickou velmocí, stále zde docházelo k dělení společnosti na základě nespravedlivých segregáčnických praktik. Právě v místě působení M. L. Kinga se odehrál jeden z prvních aktivních projevů odporu proti segregáčnické praxi a to konkrétně v případě zatčení Rosy Parksové, která se provinila pouze tím, že se v autobuse městské hromadné dopravy posadila na sedadlo určené pouze pro bílé a odmítla z něj vstát. V tu dobu bylo po celých Spojených státech samozřejmostí, že byla v hromadné dopravě vyhrazena místa pro černé. Černošské obyvatelstvo bylo diskriminováno, i co se týče výše platu a občané tmavé barvy pleti žili ve městech v jakýchsi ghettech. Fakt, že byla Rosa Parksová zatčena pouze z důvodu, že použila místo v autobuse určené pro bílé, se stal roznětkou odporu proti rasové segregaci. Afroameričané reagovali na toto zatčení nenásilnou formou protestu, začali bojkotovat hromadnou dopravu, což se ukázalo jako účinná forma protestu. Tento protestní bojkot hromadné

dopravy v Montgomery trval přes rok a zúčastnila se ho většina černošského obyvatelstva města. Reakce na bojkot na sebe nenechala dlouho čekat. Sám Martin Luther King, byl zatčen a ve vězení strávil nějaký čas. Byl na něj spáchán atentát, bylo mu vyhrožováno a bylo zatčeno též mnoho černošských aktivistů. Média šířila různé poplašné zprávy ve snaze rozbít jednotu černošských aktivistů. Tyto dezinformace však paradoxně aktivisty ještě více stmelovaly. Jednota a spolupráce mezi aktivisty posléze přinesly své ovoce v podobě odstranění diskriminační praxe. Nejvyšší soud prohlásil segregaci v hromadných dopravních prostředcích za nezákonnou. Hnutí uspělo. Cílem tohoto bojkotu nebylo poškodit ekonomicky dopravní společnost, ale vynutit si nenásilnou formou dodržování platných zákonů a vydobýt si tak právo na svobodu a spravedlnost. Tento bojkot měl ještě jeden výrazný rozměr a to bylo jasné odmítnutí spolupráce s režimem, který sice teoreticky dle zákonů dával všechny občany na stejnou úroveň, ale v praxi akceptoval prvky, které tuto rovnost zpochybňovaly. Nespolečná se ukázala jako krok správným směrem, nespolečná znamenala jak aktivní nenásilnou formu bránit zlu. M. L. King se nad svým zatčením zamyslel těmito slovy: „Věděl jsem, že se ze mne stal trestanec, na svůj delikt jsem byl ale pyšný. Mým deliktem bylo to, že jsem své lidi shromáždil k nenásilnému protestu proti nespravedlnosti. Můj zločin byl v tom, že jsem si pro své lidi přál nezvratitelné právo na život, na svobodu a na hledání štěstí. A hlavně záležel v tom, že jsem se své lidi snažil přesvědčit, že odmítnout spolupráci se zlem je morální povinností stejně naléhavou, jako příkaz spolupracovat s dobrem“ (Gerardo Femina, 2012, s. 7-8). Podle M. L. Kinga se každý člověk ve svém životě musí někam jednoznačně zařadit a nést následky za své postoje a činy, ať jsou jakékoliv. Ten kdo má strach tuto zodpovědnost přijmout, nedokáže tudíž ničím přispět k povznesení většiny lidstva a není ani schopen řešit společenské problémy. Přestože se nenásilná forma protestu osvědčila, nebývá všeobecně přijímána především z toho důvodu, že přijetí nenásilí jako formy odporu znamená též změnu v myšlení a způsobu života. Rozhodnutí Nejvyššího soudu vyvolalo reakci ze strany nejmilitantnější rasové organizace Ku-klux-klanu. Členové této ilegální organizace, ve snaze zvrátit rozhodnutí Nejvyššího soudu a zastrašit černošské obyvatelstvo vyrazili ve svých hábitech do ulic demonstrovat. Jaké však bylo jejich překvapení, když místo očekávaného úprku černošského obyvatelstva a jeho schovávání se před příslušníky Ku-klux-klanu v přítomnosti svých domovů vyrazili Afroameričané do ulic, rozsvěceli světla svých domů a někteří dokonce mávali na projíždějící muže v kápích. Ku-klux-klan s takovou reakcí nepočítal a po projízděce městem se jeho členové rozešli. Toto byla jasná prohra

politiky zastrašování uplatňované příslušníky Ku-klux-klanu v minulosti. V roce 1959 odcestoval M. L. King do Indie, rodné vlasti jeho velkého inspirátora M. Gándhího. Zde se seznámil s myšlenkami nenásilí v praxi. Na svých cestách po Indii se nikde nesetkal se záští. Poznal však, jak účinná je cesta nenásilného boje za svobodu národa a ještě více se utvrdil v přesvědčení, že toto je ten správný způsob jak bojovat za práva Afroameričanů. Po návratu z Indie se v roce 1960 přestěhoval M. L. King do Atlanty, kde sílilo hnutí za práva černošského obyvatelstva a to především mezi studenty. Odpor proti segregaci se začal měnit v boj za skutečné hlasovací právo pro všechny. Za angažmá v tomto hnutí byl M. L. King opět uvězněn a znovu se setkal s útoky proti své osobě od opakovaného zatýkání po pohrůžky fyzické likvidace. Ve vězení se seznámil s listem osmi duchovních odmítajících jeho snahy o zrovnoprávnění černošského obyvatelstva. Na tento list reagoval takto: „...přímá nenásilná akce se nesnaží vyvolat vyhrocení krize, které by vyvolalo napětí do té míry neudržitelné, že by společnost trvale odmítající cosi učinit přinutilo vzniklou situaci se zabývat... I nadále se rozhodně stavím proti napětí vyvolanému násilím, protože existuje i napětí konstruktivní a nenásilné, bez něhož není růstu“ (Gerardo Femina, 2012, s. 8). Dále konstatuje, že utlačovatel se dobrovolně nevzdá utlačování jiných, že ti, kdož jsou utlačováni, musí sami bojovat za své osvobození. Za hlavní problém na cestě ke svobodě není dle M. L. Kinga Ku-klux-klan či jiná extrémistická organizace „bílých mužů“, ale umírněný běloch, který dává přednost klidu a pořádku před spravedlností, který si usurpuje právo sám určovat míru svobody jiných. Kritizoval též souhlas značné části církve s realitou diskriminace, ale zároveň oceňoval ochotu některých duchovních postavit se proti tomuto smíření církví se segregací. Na demonstraci v Birminghamu v roce 1963, kdy došlo k násilnému potlačení ze strany policie, reagoval M. L. King tím, že vyzdvihl nenásilný protest, kdy demonstranti na násilí ze strany policie nereagovali násilím, ale zároveň ani neustoupili. Hnutí za práva černých Američanů nakonec vedlo k úspěchu a byly uzavřeny dohody, které zrušili segregaci ve společnosti. V roce 1964 se uskutečnil známý pochod na Washington, kde M. L. King pronesl svůj snad nejslavnější projev „Mám jeden sen“. V témže roce obdržel M. L. King za svůj nenásilný boj za práva Afroameričanů Nobelovu cenu míru. V dalších letech pokračovaly útoky ze strany podporovatelů rasové segregace proti aktivistům nenásilného hnutí za odstranění segregace. Mnozí aktivisté byli zavražděni a M. L. King si ještě více uvědomoval, že boj za práva černých amerických občanů je bojem proti násilí jako takovému. K této věci uvedl následující: „Omezit se však na pouhé odsouzení násilí není

k ničemu, nepochopíme-li násilí, jehož se naše společnost dopouští nejen na svých příslušnících. Násilí chudoby a ponížení vyvolává bolest stejně krutou jako násilí obušků. Starost mi dělá pomyšlení, zdali tady, ve Spojených státech, se černoši budou vůbec někdy těšit plné důstojnosti jako občané i jako lidské bytosti, ale také obavy o naši morální nenarušenost a zdraví našich duší. Proto se musím postavit proti všem pokusům získat svobodu na základě vzorů ničemných, vzorů založených na nenávisti, na násilí, příznačných pro naše protivníky. Nenávist poškozují toho, kdo ji zakouší, stejně jako toho, proti komu se obrací, nenávist je jako rakovina, kterou nic nebrzdí, rozkládá charakter a rozkládá životní integritu člověka. Řada našich vnitřních rozporů má své kořeny právě v nenávisti. Vzkročili jsme do doby, v níž jsme povoláni vztáhnout určité problémy na celou společnost. Jsme rovněž povoláni pomoci žebrákovi, který žije v úzkostech a ve strastech na ulici života. Jednoho dne si však budeme muset položit otázku, zdali budova, z níž vycházejí žebráci, by neměla být od základů přestavěna. V tom místě se právě nacházíme“ (Gerardo Femina, 2012, s. 9). Když vypukla válka ve Vietnamu, stal se M. L. King jedním z jejích nejznámějších kritiků. Válka jako násilí pro něj byla nepřijatelná a odsuzoval účast Spojených států na tomto konfliktu. Mnozí jeho současníci ho za tento postoj odsuzovali, on však byl přesvědčeným odpůrcem násilí. Odhalil pokrytectví, kdy ve jménu demokracie umírají mladí muži, kteří ještě sami ani demokracii jako takovou pořádně nezažili. Odsuzoval též angažmá Spojených států v dalších konfliktech a odmítal roli USA, jako toho, kdo určuje pravidla pro život v jiných zemích světa. Dne 4. dubna 1968 byl M. L. King zastřelen atentátníkem v Memphisu ve státě Tennessee. Zemřel tak velký muž, bojovník za práva Afroameričanů a přesvědčený odpůrce násilí.

1.1.5 Mário Luis Rodriguez Cobos– Silo

Mário Luis Rodriguez Cobos, známý též pod literárním pseudonymem Silo, byl nejen filosofem a literátem, ale též zakladatel Humanistického hnutí. Narodil se 6. ledna 1938 ve městě Mendoza v Argentině, ve španělské rodině. Jeho otec byl vinař a jeho matka byla učitelkou hudby. Měl dva bratry. Studoval práva na univerzitě v Buenos Aires a poté v rodné Mendoze ve studiu práv pokračoval. Na univerzitě začal vytvářet studijní skupiny. Po skončení studia vystřídal různé profese a věnoval se myšlenkám nenásilí. Se studijními skupinami, které zakládal v Argentině i Chile pořádal veřejná slyšení. Tyto jeho veřejné projevy narážely na odpor vládnoucí vojenské diktatury v Argentině a tak mu bylo zpočátku v prezentaci bráněno. Následně mohl začít veřejně vystupovat, ale byl donucen prezentovat své názory mimo města v horách. Nejznámějším se stal jeho veřejný projev

před dvěma stovkami příznivců shromážděných v Punta de Vacas v Andách dne 4. května 1969. Zde byly v jeho projevu známém jako „Uzdravení se od utrpení“, prvně prezentovány myšlenky, které stály u vzniku Humanistického hnutí. Počátkem sedmdesátých let dvacátého století vytvořil Silo nový myšlenkový proud, který se začal nazývat Nový univerzalistický humanismus. Díky studijním skupinám, které zakládal, a myšlenkám Nového univerzalistického humanismu se začalo pod vedením Sila formovat Humanistické hnutí, jako hnutí usilující o realizaci těchto myšlenek. Dá se říci, že základem tohoto myšlenkového proudu je lidská existence nahlížená jak v úrovni společenské, tak i osobní. Humanistické hnutí se v osmdesátých letech postupně rozšířilo do celého světa. Začaly vznikat jednotlivé skupiny, které se zaměřily na různé stránky univerzálního humanismu. Jsou to Humanistické strany, Komunity pro lidský rozvoj, Centra kultur, Svět bez válek a bez násilí a Světové centrum humanistických studií. Od roku 1981 Silo začal cestovat po celém světě a na různých přednáškách a konferencích představoval své myšlenky odmítající násilí a podporující lidský přístup. Dne 6. října 1993 byl Silo v Moskvě za svou práci oceněn čestným doktorátem Ústavu Latinské Ameriky ruské Akademie věd. V roce 2002 se rozhodl Silo opustit Humanistické hnutí po 32 letech, kdy jej koordinoval. V roce 2002 vydal Silo své Poselství, které se skládá z Knihy, Zkušenosti a Cesty. V této knize v části nazvané Cesta např. uvádí toto: „Pokud věříš, že tvůj život končí smrtí, to, co myslíš, cítíš a děláš, nemá smysl. Vše končí ve vnitřní roztržitosti a v rozkladu. Pokud věříš, že tvůj život nekončí smrtí, to, co myslíš, cítíš a děláš, musí být v souladu. Pokud jsi lhostejný k utrpení a bolesti ostatních, všechna pomoc, kterou žádáš, nemá opodstatnění. Pokud nejsi lhostejný k bolesti a utrpení ostatních, musí být v souladu to, co myslíš, cítíš a děláš v tvé pomoci ostatním. Už se k ostatním chovat tak, jak chceš, aby se oni chovali k tobě“ (Silo, 2005, s. 109). V letech 2002 až 2009 se věnoval přednáškové činnosti a to především v menších sálech. Jeho posledním vystoupením bylo 11. listopadu 2009 na summitu Nobelových cen za mír v Berlíně u příležitosti Světového pochodu za mír a nenásilí. Dne 16. září 2010 zemřel ve svém domě poblíž Mendoza (<http://www.chs-inspirace.cz/>). Silo se ve svém prvním veřejném projevu v roce 1969 v Punta de Vacas vyjádřil mimo jiné k utrpení, které provází lidstvo a rozlišil jeho dvě roviny těmito slovy: „Posloucháš muže, který nezná zákony, které řídí vesmír, který nezná zákony historie, který nemá ponětí o vztazích, které vládnou národům světa. Vysoko v těchto horách, daleko od měst a jejich choré ctižádosti, se tento muž obrací k tvému vědomí. Ta města, kde každý den je zápasem, nadějí náhle ukončenou

smrtí, kde po lásce přichází zášť, kde odpuštění je následováno pomstou, ta města bohatých a chudých, ta obrovská lidská pole pokryl plášť utrpení a žalu. Trpíš, když bolest svírá tvé tělo. Trpíš, když se hlad zmocňuje tvého těla. Ale netrpíš jen bezprostřední bolestí a hladem svého těla, trpíš také nemocemi, které sužují tvé tělo. Musíš rozlišovat dva druhy utrpení. První se objevuje v případě nemoci a lze jej mírnit díky pokroku ve vědě, stejně může ustoupit i hlad díky tomu, že se přiblížíme říši spravedlnosti. Také je tu utrpení, které se neváže přímo k nemoci tvého těla, ale vyplývá z ní: když jsi paralyzován, pokud nemůžeš vidět, pokud nemůžeš slyšet, trpíš. Ale toto utrpení, i když pochází z tvého těla, je utrpením tvé mysli. Ale je tu ještě další druh utrpení, který nemůže ustoupit ani rozvojem vědy, ani rozvojem spravedlnosti. Tento druh utrpení, který je těsně spjat s tvou myslí, ustupuje před vírou, před radostí ze života, před láskou. Musíš pochopit, že toto utrpení vždy koření v násilí, které je v tvém vědomí. Trpíš, protože máš strach ze ztráty toho, co máš, trpíš pro to, co jsi už ztratil, nebo pro to, čeho zoufale toužíš dosáhnout. Trpíš pro něco, co nemáš, nebo protože máš strach obecně. Zde jsou tedy velcí nepřátelé člověka: strach z nemoci, strach z chudoby, strach ze smrti, strach ze samoty. Všechna tato utrpení náležejí tvé mysli. Všechna odhalují tvé vnitřní násilí, násilí, které je v tvé mysli. Dobře si všimni, že toto násilí vždy vychází z žádostivosti. Čím je člověk násilnější, tím neomalenější jsou jeho touhy“ (Silo, 1995, s. 1-2). Dále se ve svém projevu vyjadřuje k různým formám násilí a k jeho projevům těmito slovy: „Dobře si všimni, jak tě přání a touhy mohou svazovat. Ale věz také, že jsou přání různé kvality. Jsou touhy neomalené a jsou touhy vznešené. Povznes své touhy! Překonej své touhy! Očisti je! Pokud to uděláš, budeš muset obětovat kolo potěšení, ale spolu s ním ztratíš také kolo utrpení. Násilnost člověka, poháněná touhami, nezůstává jen v jeho vědomí jako nějaká nemoc, ale působí i ve světě ostatních lidí a uplatňuje se na nich. A nemysli si, že když mluvím o násilí, tak tím myslím jen válku a zbraně, kterými se lidé zabíjejí. To je jen jedna forma fyzického násilí. Ale je tady také ekonomické násilí. Ekonomické násilí je to, co tě nechá vykořisťovat ostatní. K ekonomickému násilí dochází, když okrádáš druhého, když už mu nejsi bratrem, ale stáváš se dravcem, který se na něm živí. Je tu také rasové násilí. Anebo věříš, že nečiníš násilí, když pronásleduješ někoho, kdo patří k jiné rase? Myslíš si, že nepoužíváš násilí, když ho pomlouváš, protože jeho rasa je jiná než tvoje? Je tady také náboženské násilí. Věříš, že nepoužíváš násilí, když někomu nedáš práci nebo ho odmítneš nebo se od něj distancuješ, protože ten člověk s tebou nesdílí náboženské přesvědčení? Věříš, že nejsi násilný, když uzavřeš do kruhu pomluv toho, kdo nevyznává tvé principy?

Když ho donutíš uzavřít se do kruhu jeho rodiny? Když ho donutíš uzavřít se do kruhu jeho blízkých, protože nevyznává tvoje náboženství? Jsou tu i další formy násilí, které jsou vynucené filišťinovou morálkou. Ty chceš vnutit svůj způsob života ostatním. Ty musíš vnutit své cíle ostatním... Ale kdo ti řekl, že právě ty jsi ten příklad, který by měl být následován? A kdo ti řekl, že můžeš vnucovat ostatním svůj způsob života jen proto, že se ti líbí? Co činí tvůj model života vzorem, který máš právo vnucovat druhým? To je jen další forma násilí“ (Silo, 1995, s. 2). Na závěr tohoto projevu, zásadního pro vznik a formování Nového univerzalistického humanismu navrhuje, jak se vyrovnat s utrpením a násilím těmito slovy: „S násilím v sobě i v ostatních a ve světě, který tě obklopuje, můžeš skoncovat jedině vnitřní vírou a vnitřní meditací. Falešná řešení nemohou ukončit toto násilí. Tento svět spěje k výbuchu a není tu způsob, jak to násilí ukončit. Nehledej falešné únikové cesty. Není politika, která by mohla vyřešit tuto šílenou dychtivost po násilí. Na celé planetě není ani politická strana ani hnutí, které dokáže s násilím skoncovat. Falešnými řešeními není možné vymýtit násilí, které je ve světě... Slyšel jsem, že mladí lidé na celém světě vyhledávají falešné cesty k úniku před násilím a vnitřním utrpením - obracejí se k drogám jako k řešení. Nevyhledávej falešné únikové cesty pro skoncování s násilím. Můj bratře, následuj tato prostá pravidla, prostá jako tyto skály, tento sníh a toto slunce, které nám žehná. Udržuj mír v sobě a přines ho i ostatním. Můj bratře, tam v historii je člověk, který ukazuje tvář utrpení. Můj bratře, podívej se na tu tvář plnou utrpení... ale pamatuj, že je nezbytné jít dál a že je nezbytné naučit se smát a že je nezbytné naučit se milovat. Tobě, můj bratře, dávám tuto naději - naději na radost, naději na lásku, abys povznesl své srdce, povznesl svého ducha a také nezapomněl zušlechtovat své tělo“ (Silo, 1995, s. 2-3). V dalších svých dílech se pak Silo zamýšlí nad praktickými způsoby jak myšlenky aktivního nenásilí uvést do života, jak s nimi seznámit co nejširší veřejnost a jak pracovat na jejich zdokonalení. Ve své knize „Polidštit zemi“, která se skládá ze tří částí (Vnitřní pohled, Vnitřní krajina a Lidská krajina) - se Silo zabývá následujícími tématy: „Co do obsahu lze říci, že Vnitřní pohled se zaměřuje na smysl života. Základním tématem této stati je psychologický stav rozporu. Objasňuje, že utrpení je záznam, který jedinec zakouší při rozporech a překonat mentální utrpení je možné orientací života na nerozporné činy obecně a ve vztahu k ostatním lidem zvláště. Vnitřní krajina se zabývá nesmyslností v životě ve vztahu k boji proti nihilismu v každém člověku i ve společenském životě. Vybízí čtenáře ke změně života k aktivitě a bojovnosti ve službách polidštění světa. Lidská krajina se posléze zabývá otázkou, jak položit základy

pro činnost ve světě, při přehodnocení institucí a hodnot, které se zdály být mimo otázky, ustavené jednou pro vždy. Tyto tři texty, ze kterých se skládá kniha *Polidštit Zemi*, jsou ve skutečnosti třemi okamžiky, které následují za sebou při postupu od nejhlubšího vnitřního světa, světa snů a symbolů, až k vnějším a lidským krajinám. Obsahují cestu, posun úhlu pohledu, který začíná jako nejvnitřnější a nejosobnější a končí v mezilidském, sociálním a dějinném světě“ (Silo, 1997, s. 3).

1.2 Dílčí závěr

Jak z předchozího vyplývá, myšlenka aktivního nenásilí je starší než si dnešní člověk myslí. Je to myšlenka, která se objevuje v různých etapách historie lidstva a má též různé formy projevu. Jinak se na otázku nenásilí dívali filosofové ve starověku, jinak ve středověku, jinak na přelomu 19. a 20. století a jinak je tato myšlenka vnímána dnes. Všechny historické etapy však přinesly k této otázce svůj pohled, kterým napomohly k hlubšímu pochopení toho, co je aktivní nenásilí a jak lze tuto myšlenku uvést v reálný život.

2 SOUČASNÉ AKTIVITY HUMANISTICKÉHO HNUTÍ

Vznik Humanistického hnutí se datuje koncem šedesátých let dvacátého století, kdy u zrodu tohoto hnutí stál Mario Luis Rodrigueze Cobos, známější pod pseudonymem Silo. Tento humanista, filosof a spisovatel začal své myšlenky formulovat v šedesátých letech v Argentině a díky vznikajícím studijním skupinám se mu podařilo jeho myšlenky rozšířit jak po jeho rodné Argentině, tak i v rámci Latinské Ameriky. Koncem šedesátých let, spolu se svými přáteli, založil Humanistické hnutí jako názorový a filosofický proud, který má myšlenky Nového univerzálního humanismu šířit mezi lidmi. Základní ideou Humanistického hnutí je úcta k člověku a víra, že podaří-li se spojit různé lidi společnou myšlenkou Univerzalistického Humanismu, tak je možné dosáhnout vymýcení násilí mezi lidmi. Zastánci tohoto hnutí prosazují toleranci k různosti názorů, kultur a tradic. Do centra svého konání kladou člověka jako svébytnou bytost, které je třeba porozumět a tolerovat její různé zájmy a potřeby. V každém člověku vidí sobě rovnou bytost a tuto cestu tolerance berou jako nejlepší způsob, kterým lze dojít ke skutečnému štěstí svobodných lidí. Ve své stati *Nenásilí v násilném světě* (Dario Ergas, 2012), popisuje jak je otázka nenásilí náročná na odpověď. Doslova píše toto: „Nikdo nechce násilí, ale když je na něho uplatněno, jeho užitečnost je vždy obhajována. Násilí použité k zastavení násilí má příchut' oprávněnosti. Často slyšíme, že nenásilí je dobré, když jsme mezi civilizovanými lidmi, ale když stojíme proti zvířatům, ti nenásilní by měli být zticha, abychom mohli dát ten nepořádek do pořádku. Myslím, že tohle je více méně jádrem problému. Jak být tedy nenásilný uprostřed násilného světa?“ (Dário Ergas, 2012, s. 1). Sami humanisté shrnují základní myšlenky Nového univerzalistického humanismu takto:

- 1) Člověk má nejvyšší hodnotu nad všemi náboženstvími, státy, systémy a penězi
- 2) Prosazuje svobodu myšlení
- 3) Podporuje rovnost práv a příležitostí pro všechny
- 4) Respektuje a podporuje různost tradic a kultur
- 5) Odmítá jakoukoliv diskriminaci
- 6) Podporuje oprávněný odpor proti jakýmkoliv formám fyzického, ekonomického, rasového, náboženského, sexuálního, psychického a morálního násilí.

Humanistické hnutí v současnosti působí ve 130 zemích světa a má po celém světě statisíce příznivců, působících v pěti oblastech, kterými se toto hnutí ve svých aktivitách zabývá.

Jsou to tyto oblasti:

- 1) Komunita pro lidský rozvoj
- 2) Světové centrum humanistických studií
- 3) Sbližování kultur
- 4) Humanistická strana
- 5) Svět bez válek a násilí

V České republice působí Humanistické hnutí ve všech pěti těchto oblastech a to již od roku 1994. Samo Humanistické hnutí nemá žádnou organizační strukturu v pravém slova smyslu, ale je to spíše platforma, na které se setkávají zástupce výše uvedených oblastí. Zde si vyměňují své názory a zkušenosti. Oficiální dokumenty Humanistického hnutí jsou tyto:

- 1) Dokument Humanistického hnutí
- 2) Manuál osobní práce pro členy Humanistického hnutí, Centrum studií, Park Punta de Vacas, 2009
- 3) Sebrané spisy, Silo, svazek I. a II.
- 4) Poznámky k psychologii
- 5) Humanismus, (úryvek z audiovizuálního díla „Silovy komentáře“, 2008)
(<http://www.humanistickehnuti.cz/>)

1) Komunita pro lidský rozvoj

je jednou ze společensko-kulturních neziskových organizací hlásících se k Humanistickému hnutí. Prostřednictvím změn v myšlení jedinců a aktivním nenásilím se snaží napomoci proměně společnosti v duchu filosofických postojů zakladatele Humanistického hnutí, Sila. K tomuto cíli chce dojít prostřednictvím rozšiřování informací o Novém univerzálním humanismu, studiem a podporou osobního společenského rozvoje. Napomáhá v hledání sebe sama u jedinců, kteří usilují o vnitřní proměnu a chtějí nalézt v sobě opravdového člověka. Jako formu volí Komunita pro lidský rozvoj především různé společenské aktivity založené na aktivním nenásilí. Tyto aktivity se projevují ve třech rovinách:

- 1) Výchovná a vzdělávací činnost – zde se jedná o projekty výchovy k nenásilí na školách, přednášky na školách, workshopy, metodické semináře zaměřené na výchovu k nenásilí, projekt Uměním k nenásilí, atd.

- 2) Osobně-rozvojová činnost – jedná se o semináře osobního rozvoje, studia aktivních dobrovolníků, prožitkové aktivity pro rodiny s dětmi, atd.
- 3) Aktivní spolupráce s organizacemi obdobného zaměření – konference, happeningy, nenásilné akce, petice, osvětová činnost mezi veřejností, atd.

2) Světové centrum humanistických studií

Centra humanistických studií se zaměřují na výzkum, studium a šíření myšlenek Univerzalistického humanismu. Usilují o aplikaci těchto myšlenek na vědní a společenská témata. Snaží se rozbít vžitá dogmata a předsudky, podporují vědění. Oblasti, na které se centrum zaměřuje, jsou např. spravedlivý obchod (fair trade), práva dětí, nenásilí, atd. Propagují též Chartu světa bez válek, kterou podepsali v Římě roku 2007 nositelé Nobelovy ceny míru. V České republice působí Centrum humanistických studií Inspirace.

3) Sbližování kultur

Mezinárodní humanistická organizace působí v desítkách zemí světa včetně České republiky. Na práci organizace se podílí řada dobrovolníků. Centrum se zaměřuje na aktivity směřující k rozvoji vztahů mezi kulturami, podpoře toleranci náboženské, etnické a kulturní. Má tři základní cíle:

- 1) Šíření humanistických ideálů a názorů
- 2) Rozvoj dialogu mezi kulturami
- 3) Překonání násilí a diskriminace

Centrum navazuje na italskou organizaci Centrum kultur, která vznikla v roce 1995 a od roku 1998 krátce působila i v Praze.

4) Humanistická strana

Humanistická strana je politická platforma Humanistického hnutí. V České republice vznikla v roce 1996. Do roku 2005 působila na politické scéně pod názvem Humanistická aliance. Ve svém programu se hlásí k myšlenkám Nového univerzalistického humanismu. Člověk jako takový je pro Humanistickou stranu víc než peníze či mocenské hry. Snaží se dát politické scéně novou lidštější dimenzi. Slova jako humanita, lidská práva, sociální spravedlnost, nenásilí, odpor k diskriminaci v jakékoliv podobě - to vše jsou pro Humanistickou stranu výrazy s jasným obsahem, nejsou to pro politiky této strany jen fráze, či ozdoba jejich programu, je to způsob uvažování a politické práce. Humanistická

strana je stranou otevřenou, zesponovanou, stranou opravdového nového přístupu k politickému životu.

5) Svět bez válek a násilí

Tato organizace, která se hlásí k Humanistickému hnutí, vznikla v roce 1995 ve Španělsku. V současné době působí ve 30 státech světa. Ve svých názorech se opírá o myšlenky Nového univerzalistického humanismu. V aktivitách se zaměřuje na tyto okruhy:

- 1) Globální jaderné odzbrojení
- 2) Stažení vojsk z okupovaných území
- 3) Snížení výdajů na zbrojení
- 4) Uzavření mezinárodních smluv, ve kterých by se státy zřekly války jako způsobu řešení konfliktů.

V České republice působí tato organizace od roku 2010 a navazuje tak na aktivity Hnutí nenásilí, které se zaměřovalo proti umístění amerického radaru v Brdech. Z kampaní, které Svět bez válek a násilí v současnosti organizuje, jsou nejvýznamnější:

- 1) Kampaň za zákaz jaderných zbraní
- 2) Světové dny za mír a nenásilí
- 3) Programy do škol k problematice válek a nenásilí

Svět bez válek a násilí zorganizoval v roce 2009 mezinárodní akci Světový pochod za mír a nenásilí, kterého se zúčastnili tisíce lidí ve více než stovce zemí světa a na jehož organizaci se podílela řada neziskových organizací, institucí a osobností (<http://www.svetbezvalek.cz/>).

2.1 Výchovné programy aktivního nenásilí v ČR a ve světě

Humanistické hnutí se prostřednictvím organizací hlásících se k tomuto hnutí snaží informovat a vzdělávat jak své příznivce a dobrovolníky, tak působí i směrem k veřejnosti. K tomuto využívá různé formy seminářů, workshopů, různé propagační kampaně, atd. Příznivci a aktivisté tohoto hnutí usilují od odstranění násilí páchaného nejen na lidech a mezi lidmi, ale též o změnu uvažování lidí. Chtějí, aby změnili svůj pohled na svět kolem sebe, vztahy mezi lidmi a též našli vnitřní rovnováhu. K prosazení těchto myšlenek volí jednotliví aktivisté různé postupy v souladu s tím, ve které oblasti Humanistického hnutí působí.

- 1) Komunita pro lidský rozvoj, působící v ČR, používá k prosazení svých myšlenek následující aktivity:
 - Výchova k nenásilí
 - Uměním za nenásilí
 - Metodické semináře pro učitele v Keni
 - Park studií a reflexe Pravíkov
 - Semináře nenásilí
 - Mezinárodní den nenásilí (<http://www.komunita.org/>).
- 2) Centrum humanistických studií Inspirace, které působí v ČR, volí tyto postupy:
 - Workshopy aktivního nenásilí
 - Vydává publikace
 - Zveřejňuje videa
 - Působí v rámci mezinárodních konferencí a symposií (www.chs-inspirace.cz).
- 3) Sbližování kultur - jak již název napovídá je humanistická multikulturní organizace, která se zaměřuje na aktivity směřující k porozumění mezi lidmi a díky spolupráci na mezinárodní úrovni se též podílí na zlepšování životních podmínek v různých částech světa (<http://www.cocu.cz/>).
- 4) Humanistická strana se zaměřuje na vnášení témat Nového univerzalistického humanismu do politiky. Kandiduje v různých formách voleb a podporuje různé aktivity polidšťující politiku jako takovou. Ve své činnosti usiluje o tyto cíle:
 - Odmítnutí jakékoliv formy násilí
 - Prosazování přímé demokracie a odvolatelnosti politiků
 - Zdraví, vzdělání, bydlení
 - Podpora podnikání vč. družstevní formy a spoluúčasti zaměstnanců

- Odmítá monopoly a finanční spekulace
 - Prosazuje nediskriminační podmínky pro uprchlíky
 - Podporuje obnovitelné zdroje energie
 - Požaduje uznání vody jako veřejný zdroj, se kterým se nesmí obchodovat (<http://www.humanistickastrana.cz/>).
- 5) Svět bez válek a násilí je mezinárodní humanistická organizace, která vznikla v roce 1995 ve Španělsku a od té doby se rozšířila do více než 30 zemí po celém světě. Je jednou z pěti organizací, které vzešly z Humanistického hnutí. V roce 2009 se dostala do povědomí tím, že iniciovala Světový pochod za mír a nenásilí. Mezinárodní projekt, k němuž se připojily tisíce organizací, institucí, osobností a politiků z téměř stovky zemí. Hlavní cíle, na které se orientuje, jsou následující:
- Globální jaderné odzbrojení
 - Stažení vojsk z okupovaných území
 - Snižování výdajů na zbrojení
 - Uzavření mezinárodních smluv o neútočení a to, aby se státy zřekly války jako způsobu řešení konfliktů (<http://www.svetbezvalek.cz/>).

2.2 Význam aktivního nenásilí pro rozvoj člověka

Aby bylo možné pochopit význam aktivního nenásilí pro člověka, je třeba se zamyslet nad hlavními dokumenty, které shrnují podstatu Humanistického hnutí. Mezi základní studijní materiály Humanistického hnutí patří kniha s názvem *Dopisy mým přátelům*. Zde se praví: „Humanisté, to jsou ženy a muži tohoto století, této doby. Své kořeny nacházejí v humanismu historickém a nechávají se rovněž inspirovat přínosy dalších kultur, a to nejenom těch, které v tomto okamžiku zaujímají centrální postavení. Humanisté jsou však zároveň muži a ženy, kteří století a tisíciletí, v němž žijí, nechávají za sebou, protože už vykročili směrem k novému světu. Humanisté jsou si vědomi toho, že za sebou mají předlouhou historii a před sebou ještě rozlehlejší budoucnost. Ve svém boji za překonání všeobecné krize přítomnosti mají na mysli právě budoucnost. Jsou optimisty, věří ve svobodu a sociální pokrok. Jsou internacionalisty, doufají v existenci jednotného společenství národů, do něhož budou bez rozdílu patřit všichni lidé. Nazírají na svět v jeho celku, svou činnost však každý z nich rozvíjí v prostředí, v němž žije. Nepřejí si svět uniformní, ale různorodý co do etnik, jazyků a obyčejů, různorodý oblastmi, idejemi a aspiracemi, vírou, ateismem i nábožností, svět mnohotvárný v práci i v tvůrčí činnosti. Humanisté nechtějí nad sebou mít pány, odmítají šéfy a vůdce a také se necítí být povoláni k tomu, aby někomu vůdce dělali. Humanisté nechtějí centralizovaný stát ani paralelní stát, který ho nahrazuje. Humanisté nechtějí policejní armády, ani ozbrojené bandy, které je nahrazují. Mezi aspiracemi humanistů a dnešní realitou však byla postavena zeď. Je načase ji zbořit. K tomu je ovšem třeba, aby se spojili všichni humanisté světa“ (Silo, 1994, s. 32). V následujících šesti bodech se lze dočíst o tématech, které humanisté považují za zásadní a ke kterým se jasně vymezují. První téma je otázka Světového kapitálu. Na světový kapitál mají Humanisté jasný názor, který formulují takto: „Existuje jedna ‚všeobecně platná pravda‘: peníze jsou všechno. Peníze jsou vláda, zákony, moc. A v podstatě i možnost žít. Jsou však také uměním, filosofií, náboženstvím. Bez peněz se nedá nic udělat, bez peněz se nic nedokáže. Bez peněz by nebyly ani vztahy mezi lidmi. Bez peněz není soukromý život a na penězích závisí dokonce i možnost poklidné samoty. Vztah k této ‚všeobecně platné pravdě‘ je však rozporuplný. Velká většina lidí takový stav věcí odmítá. V tom případě stojíme před tyraníí peněz. A nejde vůbec o tyranii abstraktní, neboť má své jméno, své představitele a zástupce, vykonavatele a své vyhraněné postupy“ (Silo, 1994, s. 33). V dokumentu dále autor řeší vztah mezi koncentrací peněz a majetku na straně úzké skupiny vlastníků a jejich nedostatku na straně většiny lidstva. Řeší zde vztah mezi těmi,

kdo mají faktickou moc díky svému kapitálu a mezi těmi, kdo jsou ovládání prostřednictvím nedostatku vlastních zdrojů a je jedno, zda jsou to jednotlivci či celé státy. Dále v kapitole uvádí: „Humanisté považují za faktory výroby práci a kapitál a ne spekulaci a lichvu, ty jsou navíc. V situaci, jaká nastala, humanisté zahájili boj za radikální proměnu nesmyslného vztahu, jaký se mezi těmito dvěma faktory ustavil. Dodnes je nám ukládána zásada, že kapitálu patří zisk a pracujícím mzda. A nerovnováha mezi oběma renumeracemi je ospravedlňována tvrzením, o ‚riziku‘, jaké obnáší investice. Jako kdyby pracující člověk v přílivech a odlivech nezaměstnanosti a krizi neriskoval svou přítomnost i budoucnost!“ (Silo, 1994, s. 33). Jako řešení vidí obnovu rovnováhy mezi výrobními faktory. Doslova uvádí toto: „Humanisté si uvědomují, že je třeba přikročit k činu nejen na poli práce, ale i na poli politickém, zabránit, aby se stát proměnil v nástroj světového finančního kapitálu, snažit se nastolit rovnováhu mezi výrobními faktory a vrátit společnosti autonomii, která jí byla uzmuta“ (Silo, 1994, s. 33). Druhým tématem, které dokument formuluje je otázka Demokracie formální a demokracie reálné. Vzájemnou nezávislost mocenských orgánů považují pouze za teoretickou z důvodu oboustranného zasahování do pravomocí a korupce. Zdůrazňují též stav, kdy jsou tradiční strany ovládané úzkými zájmovými skupinami a na tyto neduhy nabízí následující recept: „Humanisté bojují za změnu zastupitelské praxe tím, že kladou maximální důraz na lidová hlasování, referenda, a na přímou volbu kandidátů. Nesmí se totiž zapomínat, že ještě dnes v mnoha zemích existují zákony, které připouštějí nezávislé kandidáty pouze v rámci jednotlivých politických stran a ty pak zůstávají kandidátům nadřazeny, nebo po kandidátech vyžadují náležitý příjem a vůbec vymýšlejí nejrůznější opatření, která možnost nezávislých kandidátů nechat se pověřit vůlí lidu podstatně omezují“ (Silo, 1994, s. 34). Dále prosazují myšlenku referend a federalizace státu, jako protiváhu snah centralizovat moc: „Obrátit pozornost k tématu práce, kapitálu, k tématu reálné demokracie a vytyčit si za cíl decentralizaci státního aparátu, znamená zacílit politický boj k vytvoření nového typu společnosti, která by pružnými změnami reagovala na dynamiku potřeb národů živořících v závislosti“ (Silo, 1994, s. 34). Třetí téma označené jako Humanistický postoj se zabývá otázkou: Co je to vlastně humanismus? A na tuto otázku dává následující odpověď: „Pro humanisty je základní věcí odpověď na otázku, zda člověk chce žít, a jestliže ano, za jakých podmínek. Jakákoliv podoba násilí, fyzická, ekonomická, rasová, náboženská, sexuální, či ideologická, jíž byl pozdržen lidský pokrok, vzbuzuje v humanistech odpor. Jakákoliv podoba diskriminace - zjevná či skrytá - je pro humanistu dostatečným důvodem

k tomu, aby na ni poukazoval a bojoval s ní. Humanisté nejsou násilníci, především však nejsou zbabělci a nebojí se čelit násilí, protože jsou si vědomi toho, že jejich činnost má smysl. Humanisté stále svazují své životy osobní s životem společenským. Nenabízejí falešné rozpory a protiklady a v tom tkví jejich koherence. Tím jsme načrtli dělicí čáru mezi tím, co je humanismus a co je antihumanismus. Humanismus klade do středu diskuse práci oproti velkokapitálu, problém demokracie reálné oproti demokracii formální, problém decentralizace oproti centralismu, problém nediskriminace oproti diskriminaci, problém svobody oproti útlaku, problém smyslu lidského života oproti rezignaci, spoluvinně a absurditě. Humanismus je založen na svobodě volby a v současném okamžiku historie je tudíž jediný, jež má svou platnou účinnou morálku. A právě tak díky tomu, že věří v intence a ve svobodu, dokáže rozpoznat omyl od zlého úmyslu, rozlišit člověka, který se mýlí, od člověka, který zrazuje“ (Silo, 1994, s. 35). Čtvrté téma tohoto dokumentu nese název Od humanismu naivního k humanismu uvědomělému. Zde je upřesněn poměr mezi těmito dvěma typy humanismu: „Z různých stran se ozývají hlasy těch, kdo nesnášejí pohled na lidské utrpení. Vyzývají k nezištné podpoře všech, kdo jsou odsunuti na okraj společnosti, nebo se stali oběťmi diskriminace. Rovněž různá sdružení, skupiny dobrovolných pracovníků i početné skupiny obyvatelstva se v určitých situacích dávají do pohybu a dosahují pozitivních výsledků. Jedním z nich je bezpochyby odhalování palčivých problémů na veřejnosti. Tyto skupiny však své akce nechápou jako snahu o změnu struktur plodících neuduhy, které odhalují. Jejich postoj je příznačný spíše pro koncepci humanitární než pro uvědomělý humanismus, přesto však při něm dochází k odhalením a ke konkrétním akcím, které si zaslouží, aby byly prohloubeny a rozšířeny“ (Silo, 1994, s. 35). Pátá část nazvaná Antihumanismus řeší otázku antihumanistických proudů ve společnosti, za které pokládá vedle proudů, jako jsou neofašistické skupiny, též zástupci velkých korporací či konzervativní klerikálové. K antihumanistickým proudům, též řadí některé radikální ekologické skupiny, které vnímají následovně: „Podobně je tomu s některými deviantními ekologickými proudy, které staví výše přírodu než člověka. Netvrdí, že ekologická katastrofa je katastrofou, protože ohrožuje lidstvo, ale protože člověk se prý postavil proti přírodě. Podle některých z nich je člověk zdrojem infekce, kterou přenáší na přírodu“ (Silo, 1994, s. 35). V poslední šesté části, nazvané Fronty humanistické činnosti se dokument zabývá současným postavením Humanistického hnutí, které vnímá takto: „Humanismus organizuje akční fronty na poli práce, bydlení, odborů, politiky a kultury a postupem času se hodlá stát

opravdovým hnutím, přítomným ve všech aspektech života společnosti. Při sledování tohoto cíle humanismus vytváří podmínky k integrování pokrokových sil, skupin i jednotlivců, aniž by je připravil o jejich identitu a osobitost. Cílem hnutí je sjednotit síly, které by stále větší měrou dokázaly ovlivňovat co nejširší vrstvy obyvatelstva a uměly vést správným směrem společenskou transformaci. Humanisté nejsou prostoduší a nechystají žádná romantická prohlášení. Nemyslí si, že jejich myšlenky jsou nejpokročilejším výrazem společenského vědomí a jejich organizace že je něčím, o čem se dále nediskutuje. Humanisté nepředstírají, že zastupují většinu, zato však vždy jednají v naprosté shodě s tím, co považují za správné a za spravedlivé a napomáhají změnám, které považují za možné a za potřebné pro dobu, ve které je nám dáno žít“ (Silo, 1994, s. 36). Další kniha, kterou lze považovat za jeden ze zdrojů Humanistického hnutí se jmenuje Řízené zážitky. Tato Silova kniha se zaměřuje na konkrétní postupy při poznávání sebe sama: „Kniha je rozdělena do dvou částí. První, nazvaná Vyprávění, je soubor dvanácti příběhů tvořících hutnější a komplexnější celek. Druhá část, s názvem Hry s představami, obsahuje devět popisů, které jsou jednodušší (ale také svižnější) než v první části. Na tento materiál je možno se dívat z různých hledisek. Při tom nej povrchnějším pohledu vidíme sérii krátkých příběhů se šťastným koncem, které vypadají jako pouhé črty vytvářené z cvičných důvodů cosi na způsob „divertimenta“. Z tohoto pohledu jde jen o literární cvičení. Z jiného úhlu se toto dílo jeví jako série psychologických cvičení založených na literárních formách. To snad lépe objasňují a doplňují poznámky a komentáře na konci knihy“ (Silo, 1991, s. 5). Další knihou pocházející od zakladatele Humanistického hnutí Sila je kniha s názvem Sebeosvobození. Tato kniha má význam pro praktická relaxační a sebepoznávací cvičení: „Kniha je rozdělena do dvou částí. První část, nazvaná Zlepšování chování, se zabývá tématy relaxace, psychofyzických cvičení a sebepoznání. Druhá část, nazvaná Působení, rozpracovává techniky katarze, transferu a autotransferu, které přesahují rámec zlepšení chování a stávají se nástroji změny. Ke knize je připojen slovníček, užitečný zvláště pro čtenáře zajímající se o teoretické aspekty systému sebeosvobození“ (Silo, 1997, s. 2). V knize nazvané Humanismus v různých kulturách, definuje Silo Nový univerzalistický humanismus takto: „Zeptáme-li se, co se dnes rozumí humanismem, poodkryváme původ a zároveň současný stav otázky. Začneme tím, co je historicky pozorovatelné na Západě a nechejme dveře otevřené tomu, co nastalo v jiných částech světa, kde byl humanistický postoj přítomen mnohem dříve před vznikem slov jako humanismus, humanistický a dalších

stejného druhu. Co se týká tohoto postoje, který společně zaujímají humanisté různých kultur, zmiňme následující charakteristiky:

- Umístění lidské bytosti jako hlavní hodnoty a zájmu
- Prosazení rovnosti všech lidských bytostí
- Uznání osobní a kulturní různorodosti
- Tendence k rozvoji poznání, vědomí i mimo to, co je momentálně přijato za absolutní pravdu
- Prosazení svobody myšlení a vyznání
- Odmítnutí násilí“ (Silo, 1997, s. 107-108).

Vedle literatury, která prezentuje myšlenky Nového univerzalistického humanismu, existují též další praktické možnosti, jak se lze s těmito myšlenkami seznámit. Jednou z cest jsou Parky studií a reflexe: „Parky studií a reflexe jsou místem pro všechny, kteří se chtějí v dnešní hektické době zastavit, zamýšlet se a hledat odpovědi na otázky o smyslu života, překonání bolesti a utrpení, o budoucnosti... Jsou to místa setkávání a kontaktu s tím nejlepším v nás a s tím nejlepším v ostatních. Jsou to místa určená k zamyšlení, ale také ke studiu a rozvoji člověka a nenásilné humanistické citlivosti a kultury. Tyto Parky studií jsou otevřeny jednotlivcům i organizacím bez ohledu na náboženství, vyznání, kulturu... Jedná se místa pro setkávání různých kultur a přesvědčení, neziskových iniciativ směřujících k vytvoření nenásilné citlivosti a také pro relaxaci, studium a duchovní rozvoj. V prostorách Parků probíhají semináře, workshopy, kurzy, setkání, konference nebo kulturní události jako festivaly a slavnosti, mohou zde vznikat kulturní a umělecké produkce. Je to místo vhodné pro sebepoznávání každého člověka. Jde o mezinárodní projekt, který má za cíl vytvořit obdobná místa po celém světě a vzájemně je mezi sebou propojit a vytvořit tak centra nové nenásilné citlivosti a kultury“ (<http://www.parkpravikov.cz/>).

2.3 Dílčí závěr

Jak z uvedeného vyplývá, je myšlenka aktivního nenásilí stále živá. Humanistické hnutí, jako reprezentant Nového univerzalistického humanismu usiluje o aplikaci této myšlenky do každodenního života. K tomu využívá výše popsané postupy, a to jak v oblasti teoretické - Centra humanistických studií (studium a rozvoj myšlenek aktivního nenásilí), tak v oblasti praktické činnosti. Mezi organizace hlásící se k Humanistickému hnutí zabývající se praktickými činnostmi při aplikaci myšlenek aktivního nenásilí patří především Komunita pro lidský rozvoj (oblast výchovy a vzdělávání k aktivnímu nenásilí), Sbližování kultur (oblast multikulturních aktivit), Humanistická strana (oblast prosazování myšlenek aktivního nenásilí v politické činnosti) a Svět bez válek a násilí (oblast odporu proti válce a násilí). Všechny tyto organizace prostřednictvím svých aktivit napomáhají k rozšiřování myšlenek aktivního nenásilí a humanismu. Napomáhají tak k zlepšování vztahů mezi lidmi a národy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA A CÍLE

Jak jsem již uvedl, hlavním cílem praktické části bakalářské práce je zjistit, jak vnímají myšlenky Nového univerzalistického humanismu a aktivního nenásilí aktivisté Humanistického hnutí. Co je vedlo k zapojení do těchto aktivit, co na těchto myšlenkách považují za zásadní a inspirující. Jaké využívají prostředky k tomu, aby veřejnosti dokázali tyto myšlenky představit a jak vidí budoucnost aktivního nenásilí. Důležitým úkolem je též zjistit, zda je možné prostřednictvím výchovy k aktivnímu nenásilí přispět k omezení násilných projevů ve společnosti.

3.1 Metoda výzkumu

Ke zjištění postojů a zkušeností příznivců Humanistického hnutí jsem za nejvhodnější způsob zvolil kvalitativní výzkum. Abych dosáhl co nejpřesnějšího výsledku, rozhodl jsem se pro metodu polostandardizovaného rozhovoru. Pěti představitelům jednotlivých skupin hlásících se k Humanistickému hnutí jsem položil následujících šest stejných otázek. Vypracoval jsem je v návaznosti na skutečnosti zjištěné během studia materiálů uvedených v teoretické části této práce:

Výzkumná otázka 1: Je motivem k zapojení se do aktivit Humanistického hnutí touha po změně vlastního života a fungování společnosti?

Výzkumná otázka 2: Je aktivní nenásilí hlavní myšlenkou Nového univerzalistického humanismu?

Výzkumná otázka 3: Chce Humanistické hnutí pomoci změnit priority ve společnosti prostřednictvím myšlenky aktivního nenásilí?

Výzkumná otázka 4: Je výchova k aktivnímu nenásilí nové téma, které může napomoci odstranění násilného chování ve společnosti?

3.2 Charakteristika informantů

Při výběru informantů pro výzkumný úkol jsem vybíral jak mezi osobami, které jsou v současnosti aktivní v jednotlivých organizacích hlásících se k Humanistickému hnutí, tak i mezi osobami, které momentálně nepůsobí v organizacích s blízkým vztahem k Humanistickému hnutí, ale v minulosti byli součástí hnutí. Mezi osoby hlásící se k Humanistickému hnutí nyní mohu uvést Jana Bednáře, působícího v rámci Komunity pro lidský rozvoj, Antonia Raffaela Antonucciho působícího v rámci Sbližování kultur

a Komunity pro lidský rozvoj a též Petru Duhajskou, která je aktivistku v Centru humanistických studií. Mezi bývalé příznivce Humanistického hnutí patří Ivona Novoměstská Remundová a Kateřina Měráková.

3.3 Podmínky sběru dat

Rozhovory jsem vedl v měsíci březnu s činnými příznivci Humanistického hnutí Janem Bednářem, Antoniem Raffaelem Antonuccim a Petrou Duhajskou v prostorách Sálu Silova poselství v Praze Nuslích. Rozhovor s Ivonou Novoměstskou Remundovou jsem uskutečnil při našem setkání v Praze v místě jejího bydliště v dubnu a s Kateřinou Měrákovou jsem setkání uskutečnil u její matky v Soběchlebských při její návštěvě v České republice. Všechny rozhovory probíhaly osobně a byly zaznamenány na digitální diktafon, aby bylo při zpracování možné dosáhnout co nejautentičtějších výpovědí těchto informantů. K pořízení zvukového záznamu jsem obdržel souhlas od informantů a ujistil jsem je, že výpovědi budou použity pouze k účelům tohoto výzkumu. Informanti vyjádřili souhlas s audiovizuálním záznamem. Interview jsem následně přepsal a na základě analýzy rozhovorů jsem pak dospěl k níže uvedenému závěru.

4 VLASTNÍ VÝZKUM

Otázky rozhovoru jsem volil tak, aby bylo možné zjistit, jak vidí Humanistické hnutí sami informanti, jak v něm vnímají svoji roli při prosazování myšlenek Nového univerzalistického humanismu a zda sdílené myšlenky přispívají k výchově k aktivnímu nenásilí. Účastníci výzkumu, se kterými jsem rozhovory vedl, odpovídali na následující otázky:

- 1) Jak jste se prvně o Humanistickém hnutí dozvěděl?
- 2) Co Vás vedlo k zapojení se do aktivit Humanistického hnutí?
- 3) Co považujete za hlavní přínos myšlenek Nového univerzalistického humanismu?
- 4) Jaké formy používá Humanistické hnutí k prosazení myšlenek aktivního nenásilí?
- 5) Co pokládáte za úspěchy Humanistického hnutí v oblasti výchovy k aktivnímu nenásilí?
- 6) Jak vidíte budoucnost myšlenky aktivního nenásilí?

Z vedených rozhovorů vyplynuly následující postřehy:

Jan Bednář, Komunita pro lidský rozvoj

Ad 1) Prvotní kontakt s Humanistickým hnutím uskutečnil prostřednictvím sestry, kdy se mu zpočátku líbil především způsob, jak se k sobě příznivci Humanistického hnutí chovají.

Ad 2) Jak sdělil, kontakt s lidmi z Humanistického hnutí ho přiměl k zamyšlení nad svým dosavadním životem, jak se může změnit a též jak má nejlépe pracovat pro změnu společnosti k lepšímu.

Ad 3) Podle informanta dává Nový univerzalistický humanismus odpovědi na otázky související se současnou krizí světa, otázky existencionální, společenské i osobní. Dále pomáhá k osobnímu rozvoji a zároveň napomáhá ke změně světa směrem ke světu bez násilí, diskriminace, světu, kde bude člověk na prvním místě. K tomuto světu lze, dle něho, dojít prostřednictvím změny osobní i společenské.

Ad 4) Dotazovaný uvedl, že z Humanistického hnutí vychází organizace, které se snaží v oblastech kulturních, společenských, mírových, osobního rozvoje, atd. prosazovat myšlenky Nového univerzalistického humanismu. Dále sdělil, že je těchto organizací celkem pět. Též uvedl, že existují parky studií a reflexe, kterých je po světě celkem padesát, z toho v ČR je Park studií a reflexe Pravíkov. Parky se zaměřují na různá setkání, společenské události a semináře a jsou otevřeny pro všechny příznivce Humanistického

hnutí. Jak uvádí, existují Sály Silova poselství, které se zaměřují na meditace a kde on osobně též působí.

Ad 5) Na tuto otázku uvedl, že se Humanistickému hnutí doposud nepodařilo prosadit myšlenku aktivního nenásilí tak, jak si představovali, což považuje za neúspěch. Nicméně dále sdělil, že za úspěch považuje tu skutečnost, že úsilí o prosazení této myšlenky nepolevuje a dál se k těmto ideálům hlásí noví příznivci. Dotazovaný považuje za důležitější snahu o prosazení těchto myšlenek, než konečný cíl. Jak řekl: „Zajímavější než výsledek, je cesta k němu“. Za nejpodstatnější úspěch považuje zorganizování Světového pochodu za mír a nenásilí, jaký se uskutečnil na přelomu let 2009 a 2010 a jehož se zúčastnili milióny lidí. Podařilo se tak myšlenku aktivního nenásilí, jako téma dostat mezi tyto lidi. Připomněl úspěšnou kampaň proti americkému radaru v Brdech, na němž se hnutí jako jeden z hlavních hybatelů, spolu s dalšími organizacemi zapojenými do občanské iniciativy s názvem Ne základnám podílelo.

Ad 6) K této otázce pravil, že dle jeho názoru má myšlenka aktivního nenásilí svoji budoucnost, neboť pokud společnost neopustí koncepci násilí, není schopná udělat další krok ve svém vývoji k polidštění Země, není schopna pochopit, že násilí nikam nevede a pouze aktivní nenásilí otvírá možnosti dalšího rozvoje a evoluci.

Antonio Raffael Antonucci, Sbližování kultur, Komunita pro lidský rozvoj

Ad 1) Jak informant prozradil, prvně se setkal se zástupci Humanistického hnutí v roce 1989 v Turíně. Hledal cestu jak jít dál, jak se vyrovnat se svým životem.

Ad 2) K této otázce řekl, že ho zaujala atmosféra, která panuje mezi příznivci Humanistického hnutí, sám hledal cestu jak jít dál a zaujal ho projekt, který ukazuje, jak lze změnit svět a to nenásilnou formou, myšlenka polidštění Země a myšlenka světového národa.

Ad 3) Dotazovaný na tuto otázku sdělil, že za hlavní přínos Nového univerzalistického humanismu považuje to, že pomáhá člověku najít pevný bod v měnícím se světě, ukazuje mu cestu jak nahradit násilné chování aktivním nenásilím, jak dojít společenské změny nenásilnou formou, nabízí naději místo rezignace. Změna prezentovaná těmito myšlenkami zde podle něj, spojuje nenásilnou změnu osobní se společenskou proměnou, dotýkající se většiny stránek života.

Ad 4) Respondent sdělil, že příznivci Humanistického hnutí se především snaží působit ve svém okolí při prezentaci myšlenek Nového univerzalistického humanismu. Jako příklad takového působení uvádí činnost mezinárodní tiskové agentury, která nese název Pressenza a jež vydává své zprávy v šesti jazycích. Orientuje se především na oblasti lidských práv, rovných příležitostí a nenásilí. Dalším příkladem forem prezentace názorů aktivního nenásilí, který informant uvedl, byl Pochod za mír a nenásilí, který prošel všemi kontinenty v letech 2009 až 2010 a kladl si za cíl upozornit na problematiku válek, násilí a aktivního odporu proti těmto špatnostem světa. Jak sám řekl, i když tyto formy prosazování myšlenek aktivního nenásilí na první pohled nepřinášejí okamžitý efekt, tak se jim daří nastolovat nové téma, jakým je násilí a nenásilný odpor proti němu, stejně jako se svého času podařilo prosadit myšlenky ekologické výchovy. Dále uvedl, že on sám se jako cizinec aktivně zapojuje do tématu multikulturalismu a nedávno se zúčastnil mezinárodního semináře v Guinei, který napomáhal k mírnění napětí mezi etniky před volbami v této zemi.

Ad 5) Na tuto otázku odpověděl, že si v roce 1999 aktivisté Humanistického hnutí uvědomili svoji doposud nevelkou úspěšnost v prosazování myšlenek aktivního nenásilí. Násilná kultura má v současném světě větší vliv než se domnívali. Zaměřili proto svou pozornost na prezentaci aktivního nenásilí na takové aktivity, jako byl již zmíněný Pochod za mír a nenásilí či aktivní odpor proti umístění radarové základny USA v Brdech. Jak též uvedl doslova: „To, že neuspějeme nás neodrazuje, neboť má smysl usilovat o nenásilnou společnost.“

Ad 6) K této otázce se vyjádřil tak, že pokud chce lidstvo přežít je odklon společnosti od násilí je nutností. Aktivní nenásilí je dle něj cesta, která vede k nenásilné společnosti. Uvědomuje si nebezpečí multikulturních střetů, koncentrace kapitálu v malém okruhu světových vlastníků, energetických problémů či jaderného zbrojení. Proti těmto rizikům staví naději, která se projevuje nárůstem pozitivních signálů a snah usilujících o nenásilný svět. Vnímá, že každá, byť drobná práce pro svět bez násilí má smysl a napomáhá tak k společenským změnám směrem k nenásilné společnosti. Přes různé dílčí neúspěchy má toto snažení smysl a třeba v něm pokračovat.

Petra Duhajská, Centrum humanistických studií

Ad 1) Informantka na tuto otázku uvedla, že se o Humanistickém hnutí prvně dozvěděla od kamaráda, prostřednictvím projektu Adopce na dálku.

Ad 2) Jak sdělila, přes projekt Adopce na dálku se ve svých osmnácti letech poprvé setkala s myšlenkami Humanistického hnutí. Chtěla v tu dobu začít něco dělat, aby tak napomohla k proměně světa. Zjistila, že tyto myšlenky nejsou jen o projektech v Africe či o Adopci na dálku, ale jde o snahu nenásilnou formou změnit jak sebe, tak i společnost. Z počátku se angažovala především v Humanistické straně.

Ad 3) Na tuto otázku odpověděla, že Nový univerzalistický humanismus dává odpověď na základní otázky, což je důležité především v dnešní době plné neukotvení a násilí. Podstatné jsou podle ní, též myšlenky orientující se na proměnu osobní i na změnu společenskou. Jak doslova řekla: „Dává mi jasný opěrný bod v době, která žádné opěrné body nemá.“

Ad 4) V této otázce se vyjádřila tak, že se původně angažovala v rámci Humanistické strany, nyní více působí v Parku studií a reflexe v Pravíkové a též v Sále Silova poselství. Je zapojena do činnosti Centra humanistických studií, které se orientuje na výzkumnou a akademickou stránku Humanistického hnutí. Zvažuje napsání knihy o české historii z pohledu nenásilí, neboť jak uvádí, jsou v současné literatuře a učebnicích pozitivně prezentováni panovníci, kteří prosazovali své představy silou a poněkud se zapomíná na panovníky, prosazující toleranci v zemi.

Ad 5) Vyjádřila se v tom duchu, že je možné za úspěch Humanistického hnutí považovat pozvolné přijímání tématu aktivního nenásilí společností. Výchova k aktivnímu nenásilí začíná pronikat do škol, kde se děti sami zajímají při přednáškách a besedách o toto téma a ptají se na alternativy a též na to, jak se mohou účinně bránit násilnému chování nenásilnou formou.

Ad 6) Na tuto otázku odpověděla tak, že situaci dle jejího názoru již nikdo nekontroluje. I ti, co mají pocit moci a kontroly nad situací, ve skutečnosti již tuto kontrolu nemají. Vývoj se nedá předvídat, jsou možné obě varianty změn. Buď vše skončí špatně anebo si lidstvo projde krizí, která bude překonána a společnost se začne měnit v duchu nenásilí. V tomto má nenásilí velkou budoucnost a myšlenka aktivního nenásilí je cestou k lepší budoucnosti světa. Dle dotazované je reálné, aby lidstvo postoupilo ve své evoluci a věří, že se jednou budou děti učit ve školách o tom, jak se začalo aktivní nenásilí prosazovat v násilném světě.

Ivona Novomestská Remundová, bývalá aktivistka Humanistického hnutí

Ad 1) Jak uvedla informantka, prvně se s Humanistickým hnutím setkala při náboru dobrovolníků pro Afriku.

Ad 2) Jak sdělila, líbil se jí především kritický přístup k humanitární činnosti, která jak uvádí, uvrhává lidi a státy do ještě větší podřízenosti. Líbilo se jí taktéž spojení rozvojových a politických aktivit. Především teze, že pokud chceme něco opravdu změnit, nestačí jen bezelstně pomáhat, ale musíme se také snažit změnit systém, který nerovnosti vytváří a násilí podporuje.

Ad 3) Dle jejího názoru, sama mnoho přínosů nevidí. Silo, dle ní, spíše spojil myšlenky předchozích myslitelů a žádnou novou v jeho učení nenalezla. Snad jen ono propojení všech možných aktivit: politika, psychologický rozvoj jednotlivce a rozvojová spolupráce. Silovo poselství dnes vnímá spíše jako jakési nové náboženství.

Ad 4) Dotazovaná se domnívá, že se v současnosti Humanistické hnutí soustředí především na aktivity zaměřené dovnitř vlastní komunity. Dříve dle jejího názoru více působili humanisté na školách a pořádali workshopy zaměřenými na nenásilí a byli otevřenější k přijímání lidí z jiných skupin.

Ad 5) Na tuto otázku ve své odpovědi uvedla, že si není příliš jistá úspěšností činnosti Humanistického hnutí při prezentaci myšlenek aktivního nenásilí.

Ad 6) Ráda by věřila v úspěšnost nenásilné cesty při budoucích sociálních nepokojích. Nebude to však dle jejího názoru především zásluha českých humanistů. Spíše se domnívá, že tady má nenásilný a mírný boj za věc tradici. Humanisty pak považují v celkovém českém politickém, nebo aktivistickém spektru spíše za menší skupinu, bez většího vlivu.

Kateřina Měráková, Humanistické hnutí

Ad 1) Informantka uvedla, že vzhledem k intelektuálnímu prostředí a harmonické atmosféře v rodině, nebyla připravena na zákeřnost šikany, se kterou se setkala ve svých devíti až čtrnácti letech. Po dovršení věku dvaceti let se pracovně dostala do Prahy, kde se setkala s Janem Bednářem, který ji přivedl do prostředí Humanistického hnutí.

Ad 2) Lidé, se kterými se setkala v rámci Humanistického hnutí ji, jak uvádí, ohromili svojí lidskostí, moudrostí, pokorou, tolerancí a pohledem na svět. Začala s nimi trávit většinu volného času a to jí pomohlo k další životní orientaci.

Ad 3) V této věci sdělila, že byla doposud výrazně apolitická, ale myšlenky lidí z Humanistického hnutí ji byly blízké.

Ad 4) K této otázce pak dotazovaná řekla, že je zásadní komunikace s lidmi, kteří mají co říci jak v rovině osobní tak i společenské.

Ad 5) Dříve byla v bližším kontaktu s lidmi z Humanistického hnutí, do svých dvaceti dvou let, než se provdala do Itálie. Proto nemůže hodnotit situaci v hnutí, ale s lidmi z Humanistického hnutí v České republice, dále udržuje kontakt.

Ad 6) Nadále sleduje činnost Humanistického hnutí a domnívá se, že mají tyto myšlenky budoucnost a to jak v České republice, tak i v Itálii, kde žije. Podporuje např. aktivity kolem Parku v Pravíkově.

4.1 Dílčí závěr - analýza

Výzkumná otázka 1: Je motivem k zapojení se do aktivit Humanistického hnutí touha po změně vlastního života i fungování společnosti?

Jak vyplývá z většiny odpovědí na otázky číslo 1 a 2, hlavním motivem k zapojení se do aktivit Humanistického hnutí, je opravdu touha příznivců Humanistického hnutí po změně v hodnotové orientaci vlastního života, hledání cesty jak změnit sama sebe a zároveň snaha napomoci vlastní aktivitou k společenským posunům, které směřující k proměně společnosti založené na násilí na společnost orientovanou na aktivní nenásilí. Z tohoto, dle mého názoru, vyplývá, že prioritním důvodem, proč se lidé zapojují do aktivit spojených s Humanistickým hnutím je nespokojenost se svým dosavadním životem, touha hledat odpovědi na otázky o smyslu života a též snaha nalézt vnitřní rovnováhu. Hnutí jim pomáhá najít pevný bod a při snaze se změnit. Neodmyslitelnou součástí této proměny sebe sama je též touha po světě bez válek a násilí, úsilí o pomoc jiným a přispět tak svým dílem k proměně společnosti nenásilnou evoluční cestou. Cestou, kde se mísí osobní a společenská změna.

Výzkumná otázka 2: Je aktivní nenásilí hlavní myšlenkou Nového univerzalistického humanismu?

Informanti ve svých odpovědích většinou na otázku číslo 3 potvrzují, že aktivní nenásilí je opravdu hlavní myšlenkou, která je základem Nového univerzalistického humanismu.

Toto se domnívám, je nový pohled na svět, který v sobě shrnuje různé myšlenkové proudy minulosti, jež usilovaly o život bez násilí. Snaží se vytvořit ucelenou koncepci Nového univerzalistického humanismu jako hnutí, které staví na první místo člověka a jež odmítá dnešní, násilím ovládaný svět a věří v jeho evoluční nenásilnou proměnu. Člověk je pro toto hnutí nejvyšší hodnotou, kterou je třeba rozvíjet a pomáhat mu při hledání sebe sama.

Výzkumná otázka 3: Chce Humanistické hnutí pomoci změnit priority ve společnosti prostřednictvím myšlenky aktivního nenásilí?

Z uvedených odpovědí na otázku číslo 4 vyplývá, že lidé zapojení do různých aktivit Humanistického hnutí vnímají myšlenku aktivního nenásilí jako nosnou myšlenku, která přispívá k žádoucím společenským změnám a motivuje je k činnostem směřujícím k těmto změnám. Dospěl jsem k závěru, že Humanistické hnutí svoji filosofií i praktickou činností chce opravdu dosáhnout pozitivní změny ve společnosti. Cestu jak, této proměny dosáhnout volí snahu o evoluční proměnu v uvažování a chování jedince. Lidé, kteří jsou ochotni a schopni se změnit v duchu filosofie aktivního nenásilí totiž svým jednáním ve svém okolí napomáhají i ke společenskému odklonu od násilné společnosti ke společnosti založené na odmítání násilí jako prostředku komunikace.

Výzkumná otázka 4: Je výchova k aktivnímu nenásilí nové téma, které může napomoci odstranění násilného chování ve společnosti?

Jak vyplývá z většiny odpovědí na otázku číslo 5 a 6, je aktivní nenásilí, tématem novým, byť s tisíciletými základy. Dospěl jsem k názoru, že je žádoucí ho nastolovat a vést o něm dialog. Aktivní nenásilí sice doposud není tak široce diskutovanou záležitostí, ale tak tomu bylo v minulosti, i v případě změny chování lidí k přírodě. Ekologie byla před několika málo desítkami let též tématem okrajovým. Dnes se ekologické výchově ve společnosti dává odpovídající důraz a tím, že se stalo životní prostředí celospolečenským námětem, jehož význam už dnes snad nikdo nezpochybňuje. Ekologicky citlivé chování se tak stalo součástí našeho každodenního života. Proto má problematika aktivního nenásilí, dle mého názoru, své opodstatnění. Přes doposud malou úspěšnost při prosazování této myšlenky ve společnosti je zde šance, že správnými výchovnými postupy se může tato idea stát součástí společenské diskuse a napomoci tak k odklonu od násilí ve společnosti k aktivnímu nenásilí a přispět k omezení násilných projevům jak v mezilidských vztazích, tak ve společnosti jako celku.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se zaměřil na dva hlavní cíle. Prvním bylo doložit vznik a vývoj Humanistického hnutí, zjistit z jakých myšlenek hnutí čerpá, kteří myslitelé toto hnutí inspirovali a jaké metody práce v současnosti používá při prezentaci myšlenek aktivního nenásilí. Druhým cílem bylo zdokumentovat pohled příznivců na Humanistické hnutí a nastínit co je vedlo k zapojení do činnosti a jak vidí jeho budoucnost při prosazování myšlenek aktivního nenásilí.

V první, teoretické části jsem z dostupných zdrojů zjistil způsob vzniku Humanistického hnutí a to, z jakých myšlenkových proudů čerpalo. Podařilo se prokázat, že základním názorovým proudem, z kterého Humanistické hnutí vychází, je Nový univerzalistický humanismus a jeho myšlenka aktivního nenásilí. Myšlenka aktivního nenásilí je stará již tisíce let, její počátky lze dosledovat až do dob Platóna, Ježíše Krista či Buddha. Touto myšlenkou se ve svém díle zabývali takoví myslitelé jako byl Immanuel Kant, Henry David Thoreau, John Ruskin či Albert Einstein. Důležité zdroje inspirace těchto myšlenek lze též vysledovat u Džinismus, v Talmudu, Bibli či v Koránu. Nejvýznamnějšími osobnostmi, které se však myšlenkami aktivního nenásilí a humanismu zabývali komplexněji, byli Lev Nikolajevič Tolstoj, Mahátma Gándhí, Martin Luther King a především Mário Luis Rodriguez Cobos – Silo. Filosof Silo se stal hlavním inspirátorem vzniku nového názorového proudu, který je označován jako Nový univerzalistický humanismus. Jeho myšlenky se staly základem tohoto názorového proudu a tento názorový proud staví na myšlence aktivního nenásilí. Silo stál též u vzniku Humanistického hnutí jako hnutí založeném na myšlenkách Nového univerzalistického humanismu. Humanistické hnutí není jednotnou organizací, je to spíše volné sdružení aktivistů působících v některé z pěti organizací hlásících se k tomuto hnutí. Jsou to organizace: Komunita pro lidský rozvoj, Světové centrum humanistických studií, Sbližování kultur, Humanistická strana a Svět bez válek a násilí. Každá tato organizace se ve své činnosti orientuje na jinou stránku Humanistického hnutí. Vedle těchto organizací prosazuje myšlenky aktivního nenásilí Humanistické hnutí též prostřednictvím Parků studií a reflexe, Sálů Silova poselství či prostřednictvím mezinárodní tiskové agentury Pressenza – international press agency.

V druhé, praktické části, jsem na základě provedených rozhovorů zjišťoval pohled příznivců Humanistického hnutí na otázku prezentace myšlenek Nového univerzalistického

humanismu a to především s ohledem na výchovu k aktivnímu nenásilí. Na šest otázek mi odpovídalo pět zástupců z jednotlivých organizací hlásících se k Humanistickému hnutí. Otázky byly zaměřeny na to, jak se s Humanistickým hnutím prvně setkali a co je vedlo k zapojení se do aktivit organizací Humanistického hnutí. Též jsem zjišťoval způsob, kterak vnímají myšlenky Nového univerzalistického humanismu, jakou činnost vyvíjí směrem k prezentaci idejí aktivního nenásilí a jak vidí budoucnost aktivního nenásilí. Většina informantů ve svých odpovědích potvrdila, že se začali aktivně zapojovat do Humanistického hnutí, protože hledali způsob, kterým by mohli pomoci ke změně světa z násilného na nenásilný. Filosofie Nového univerzalistického humanismu je zaujala pro svou komplexnost, kdy řeší nejen změny společenské zaměřené na aktivní nenásilí, ale napomáhá i v tomto duchu k proměně osobní. Uvědomují si, že cesta změny není jednoduchá ve světě tolerujícím násilí jako formu komunikace, ale že má smysl o proměnu jedince i světa v duchu aktivního nenásilí usilovat. Každý však jde svou cestou. Někdo volí cestu přednášek a besed na školách, jiný se angažuje v rámci hnutí za mír a nenásilí, další volí cestu studia a prezentace myšlenek, někteří se zapojují do multikulturních činností anebo se angažuje v rámci politických aktivit. Cesty jak tyto myšlenku prezentovat veřejnosti volí každý podle oblasti, ve které se angažuje. Nedá se tedy říci, že by existovala nějaká jednotná forma, jak myšlenky aktivního nenásilí prezentovat společnosti. Je však, jak jsem zjistil, nutné toto téma nastolovat stejně tak, jak bylo svého času nastolováno téma ekologie, neboť svět bez násilí je možný. I když ideálu nelze dosáhnout nějakou rychlou cestou, má smysl o takový svět usilovat. Humanistické hnutí si neusurpuje nárok na jedinou správnou cestu vedoucí k hledání světa bez násilí, ale snaží se spíše rozpoutat diskusi nad tím, zda není na čase opustit cestu násilného prosazování cílů a zda se nevydat spíše směrem k lepšímu tolerantnějšímu světu, kdy člověk bude vyšší hodnotou než honba za penězi, mocí a nadvládou nad světem. Hnutí usiluje o evoluční změnu v myšlení lidí a společnosti než o nějaké radikální revoluční změny, což vyplývá i z podstaty tohoto hnutí. Domnívám se, že každá snaha o polidštění světa je dobrá a že tolerantní svět bez násilí je nejen možný, ale i nutný. Otázkou zůstává, jak tohoto cíle dosáhnout. Humanistické hnutí svými aktivitami dokazuje, že se lze každodenním působením ve svém okolí této vizi světa minimálně přiblížit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[1] Monografie a knihy

1. Ergas, Dario. *Nenásilí v násilném světě*. Praha: Humanistické hnutí, 2012, 3 s.
2. Femina, Gerardo. *Nenásilí*. Praha: Humanistické hnutí, 2012, 12 s.
3. Kant, Immanuel. *K věčnému míru*. Praha: Oikoymenh, 1999, 101 s, ISBN 80-86005-55-2.
4. Silo. *Dopisy mým přátelům*. Praha: Zdeněk Frýbort, Trado image, 1994, 52 s.
5. Silo. *Humanismus v různých kulturách*. Praha: Références, 1997, 122 s, ISBN 2-910649-02-4.
6. Silo. *Polidštit zemi*. Praha: Humanistické hnutí, 1997, 33 s.
7. Silo. *Řízené zážitky*. Praha: Jiří Kasl, Humanistické hnutí, 1991, 53 s.
8. Silo. *Sebeosvobození*. Praha: Références, 1997, 84 s., ISBN 2-910649-02-4.
9. Silo. *Silovo poselství*. Praha: Humanistické hnutí, 2005, 127 s.
10. Silo. *Uzdravení se od utrpení*. Praha: Humanistické hnutí, 1995, 3 s.
11. Thoreau, Henry David. *Občanská neposlušnost*. Praha: Zvláštní vydání, 1995, 52s, ISBN 80-85436-22-1.
12. Tolstoj, Lev Nikolajevič. *Království boží ve vás*. Praha: B. Kočí, 1925, 486 s.
13. Werner Karel. *Džinismus*, Praha: CAD Press, 2013, 221 s, ISBN 978-80-88969-63-1.

[2] Internetové zdroje

1. <http://chs-inspirace.cz/kdo-jsme/chs-inspirace/> (online), (cit. 20.2.2014)
2. http://www.cocu.cz/cs/o-nas_4/ (online), (cit. 30.2.2014)
3. http://www.humanistickastrana.cz/?alias=26_hlavni-navrh-y-humanisticke-strany/ (online), (cit. 20.3.2014)
4. <http://www.humanistickehnuti.cz/> (online), (cit. 15.3.2014)
5. <http://www.komunita.org/> (online), (cit. 20.3.2014)
6. <http://www.komunita.org/dalscaroniacute-p345edstaviteleacute-aktivniacutehonaacute-siliacute.html/> (online), (cit. 19.3.2014)

7. <http://www.komunita.org/mahaacutetma-gaacutendhiacute.html/> (online),
(cit. 20.3.2014)
8. <http://www.parkpravikov.cz/parky-studii-a-reflexe/park-pravikov/> (online),
(cit. 19.3.2014)
9. <http://www.svetbezvalek.cz/cs/svet-bez-valek-nasili/> (online), (cit. 20.3.2014)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd.	A tak dále
Např.	Například
Př. n. l.	Před naším letopočtem
USA	Spojené státy americké
Vč.	Včetně

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 Seznam zvolených otázek rozhovorů
- Příloha č. 2 Přepis rozhovoru s Janem Bednářem, Komunita pro lidský rozvoj
- Příloha č. 3 Přepis rozhovoru s Antoniem Raffaelem Antonuccim, Sbližování kultur, Komunita pro lidský rozvoj
- Příloha č. 4 Přepis rozhovoru s Petrou Duhajskou, Centrum humanistických studií
- Příloha č. 5 Přepis rozhovoru s Ivonou Novomestskou Remundovou, bývalou aktivistkou Humanistického hnutí
- Příloha č. 6 Přepis rozhovoru s Kateřinou Měrákovou, Humanistické hnutí

PŘÍLOHA Č. 1:

Seznam zvolených otázek rozhovorů

- 1) Jak jste se prvně o Humanistickém hnutí dozvěděl?
- 2) Co Vás vedlo k zapojení se do aktivit Humanistického hnutí?
- 3) Co považujete za hlavní přínos myšlenek Nového univerzalistického humanismu?
- 4) Jaké formy používá Humanistické hnutí k prosazení myšlenek aktivního nenásilí?
- 5) Co pokládáte za úspěchy Humanistického hnutí v oblasti výchovy k aktivnímu nenásilí?
- 6) Jak vidíte budoucnost myšlenky aktivního nenásilí?

PŘÍLOHA Č. 2:

Přepis rozhovoru s Janem Bednářem, Komunita pro lidský rozvoj

Ad 1) „O Humanistickém hnutí jsem se prvně dozvěděl přes svou sestru Táňu, která mě pozvala na schůzku humanistů. Zde se mi líbila atmosféra a lidé, kteří na této schůzce byli. Z počátku jsem nerozuměl myšlenkám, které zde prezentovali, ale líbilo se mi, jak se k sobě lidé chovali.

Ad 2) Impulzem, proč jsem se zapojil, pro mě bylo to, že mě kontakt s lidmi z Humanistického hnutí přiměl k tomu, abych se zamyslel nad svým životem, nad tím co mi způsobuje utrpení a co mi pomáhá toto utrpení překonat. Líbilo se mi, že jsou v hnutí osoby, co hledají způsoby jak to udělat, aby se život stal lepším a to nejen osobní život, ale i to, jak napomoci k zlepšení světa. Též se mi zamlouvalo, že jsou v hnutí lidé, kteří se zabývají myšlenkami o smyslu života a kteří hledají způsoby, jak řešit problémy, se kterými se setkáváme.

Ad 3) Dává podle mě odpovědi na současnou krizi světa, odpovědi na nejdůležitější otázky existencionální, společenské i osobní. Dává nástroje a prostředky k tomu, jak člověk může najít sám sebe, dává nástroje k tomu, jak člověk může pracovat na svém rozvoji. Hnutí doprovází člověka v jeho vývoji, v jeho evoluci. Pomáhá člověku otevřít nový jiný svět bez násilí, kde bude člověk na prvním místě, násilí bude odstraněno, kde nebude diskriminace, kde bude různorodost, rovné příležitosti, což považuji za základ nového světa. Je to cesta jak dojít k tomuto světu prostřednictvím osobní i společenské změny.

Ad 4) Z hnutí vychází organizace, které se snaží prosazovat myšlenky Nového univerzalistického humanismu v různých oblastech kulturních, společenských, mírových, osobního rozvoje, zkrátka ze všech oblastí. Existuje pět organizací a každá působí v některé z těchto oblastí. Pak jsou zde parky studií a reflexe, což jsou místa, které využívají tyto organizace k různým setkáním, různým aktivitám, společenským událostem, seminářům. Osobně se angažuji v rozvoji Parku studií a reflexe Pravíkov, jediném v České republice. Parků je v současnosti celkem třicet a dalších dvacet se rozvíjí po celém světě. Dále jsem aktivní v Komunitě Silova poselství, snažím se šířit Silovo poselství formou vlastní zkušenosti, meditací. Snažím se v sobě najít opěrný bod, hledat odpovědi na otázky, které jsou nejdůležitější, které se týkají smyslu života, co je po smrti a to formou meditace, studia a vlastní zkušenosti.

Ad 5) Prosadit myšlenku aktivního nenásilí je pro Humanistické hnutí zatím velkým neúspěchem, spočívajícím v tom, že se doposud tuto myšlenku nepodařilo více prosadit. Co však lze považovat za úspěch je to, že je stále dost lidí ochotných prosazovat tyto myšlenky, že nepolevují a postupně jich naopak přibývá. Přestože mnoho lidí říkalo vy jste idealisté, optimisté, ono vás to nadšení přejde a úspěch je, že nepřešlo. Zajímavější než výsledek je cesta k němu. Co byl doposud největší úspěch je to, že se podařilo zorganizovat Světový pochod za mír a nenásilí, touto cestou se o myšlenku aktivního nenásilí dozvěděly snad miliony lidí po celém světě. Dalším úspěchem byl boj proti americkému radaru v Brdech. Podařilo se zorganizovat kampaň proti této stavbě a dosáhnout tak zastavení snah o její realizaci a to nenásilnými prostředky. Dalšími úspěchy jsou Parky studií a reflexe ve světě, politické strany prosazující humanistické myšlenky.

Ad 6) Věřím, že myšlenka aktivního nenásilí má budoucnost, pokud totiž společnost neopustí koncepci násilí a nestane se tato koncepce historií, tak nelze udělat další krok k polidštění Země, další krok v evoluci. Věřím, že jednou pochopíme, že násilí nikam nevede, že ničemu pozitivnímu nepomáhá a nic neřeší, že naopak nenásilí otvírá nové možnosti“.

PŘÍLOHA Č. 3:

Přepis rozhovoru s Antoniem Raffaelem Antonuccim, Sbližování kultur, Komunita pro lidský rozvoj

Ad 1) „Prvně jsem se o Humanistickém hnutí dozvěděl v Turíně, v Itálii v roce 1989. Setkal jsem se s lidmi z Humanistické strany, kteří dělali místní kampaň pro tuto stranu. Hledali místo, kde by mohli zřídit společenské centrum pro své aktivity. Sám jsem byl zrovna v situaci, kdy se zamýšlel nad svým životem, nad jeho smyslem, hledal jsem něco hlubšího, co by mi pomohlo jít dál.

Ad 2) Jak jsem již uvedl, řešil jsem existencionální krizi a hledal jak dál, zaujaly mě vztahy mezi lidmi z Humanistického hnutí. Líbila se mi možnost účastnit se projektu, který si klade za cíl změnit svět ze světa, který se člověku nelíbí na svět, který si člověk přeje. Zaujaly mě myšlenky jako je polidštění země, nebo celosvětový národ, změna společnosti a možnost pro tuto změnu pracovat a provádět tyto změny nenásilnou formou.

Ad 3) V současnosti se rychle mění svět a člověk ztrácí opěrné body, je dezorientován. Peníze jsou považovány za vyšší hodnotu než lidský život. Naproti tomu Nový univerzalistický humanismus nabízí člověku pevný bod, založený na náhradě násilí za aktivní nenásilí. Místo rezignaci nabízí naději na to, že změna je možná a to nenásilnou formou. Pojí se zde možnost změny v osobní i společenské rovině, jedná se o dva aspekty jedné věci. Dotýká se různých aspektů života kultury, ekonomika, mystika, spiritualita, zdravotnictví, školství, atd. Je to pro mě takové světýlko naděje na to, že změna je možná.

Ad 4) Lidé, kteří se pohybují kolem Humanistického hnutí jsou aktivní, většinou se snaží dle svých možností působit ve svém okolí kde žijí, aby myšlenky Nového univerzalistického humanismu prezentovali. Např. existuje v mnoha zemích světa tisková agentura, která se jmenuje Pressenza – international press agency, která působí v šesti jazycích a která se soustřeďuje na otázky lidských práv, rovných příležitostí, nenásilí. Příkladem společné akce byl Světový pochod za mír a nenásilí, kdy humanisté organizovali tříměsíční pochod za mír světem na přelomu let 2009 a 2010. Tento pochod putoval z Nového Zélandu, přes všechny kontinenty až do Argentiny. Podpořilo ho patnáct hlav států, řada nositelů Nobelovy ceny míru, herci, sportovci, duchovní, atd. Dále pak různé instituce, radnice jako např. San Paulo. Celkem se zapojil asi milión lidí. I když to vypadá, že tyto aktivity nemají žádný konkrétní efekt, tak nastolují ve společnosti nová témata, která se ve společnosti usadí tak jako nyní např. téma ekologie, které nebylo před

pár desítkami let podstatné a dnes je to součástí kultury a výchovy. To se týká i tématu nenásilí, kdy bude třeba nějakého času, aby se toto téma stalo součástí společenské diskuse a Pochod za mír a proti násilí byl počátkem. Osobně se zapojuji hodně do multikulturních aktivit jako cizinec. Mám mnoho přátel nejen mezi Čechy, ale i z jiných zemí. Nyní jsem byl v Guinei, kde moji přátelé organizovali multikulturní fórum, které napomohlo mírnit napětí v této zemi před volbami.

Ad 5) Před rokem 1999 byla představa, že je třeba aktivně ovlivňovat společnost a měnit ji v duchu myšlenek aktivního nenásilí, aby tak bylo možné nastolit společnost bez násilí. V tomto roce jsme zjistili, že naše dosavadní snaha nebyla tak úspěšná, jak jsme si představovali. Zjistili jsme, že násilná kultura má doposud velký prostor ve světě. Takové akce jako Světový pochod za mír a nenásilí, či boj v ČR proti radaru se ukázali jako úspěšné akce schopné nastolit otázku aktivního nenásilí. Ve věci radaru se ukázalo, že občanský nenásilný odpor dokáže změnit předem dané rozhodnutí mocných a bohatých sil. To, že neuspějeme, nás neodrazuje, protože má smysl usilovat o nenásilnou společnost.

Ad 6) Odklon společnosti od násilí je jediná cesta pokud chce lidstvo uspět. Změny ve světě naznačují, že lidé touží po novém světě bez násilí a aktivní nenásilí je cesta. Existuje samozřejmě řada rizik jako např. multikulturní střety, koncentrace světového kapitálu, obrovská moc, která je v rukou světových elit, energetické problémy, jaderné zbraně, atd. Na straně druhé vnímám pozitivní signály a snahy o vytvoření nenásilného světa, tyto snahy mají smysl. Každá, byť drobná práce aktivního člověka usilujícího o nenásilný svět v jeho okolí má smysl a napomáhá tak k proměně společnosti. Přes různé dílčí neúspěchy má smysl snaha nastolovat otázku aktivního nenásilí v různých oblastech života společnosti“.

PŘÍLOHA Č. 4:

Přepis rozhovoru s Petrou Duhajskou, Centrum Humanistických studií

Ad 1) „O Humanistickém hnutí jsem se prvně dozvěděla přes projekt Adopce na dálku, díky svému kamarádovi.

Ad 2) Zapojila jsme se, jak jsem již uvedla, přes projekt Adopce na dálku. Bylo mi tenkrát osmnáct let. Chtěla jsem něco dělat, měla jsem ideu, že změním svět. Kamarád mi doporučil právě humanisty a dal mi na ně kontakt, když jsem zjistila, že to není jen o adopci na dálku či o projektech v Africe, že je to víc aktivit, tak mě to hodně zaujalo. Zpočátku v rámci Humanistické strany, zjistila jsem, že to není jen společenská aktivita, ale že je toto hnutí spojené i s osobní změnou.

Ad 3) Nový univerzalistický humanismus dává odpovědi na základní otázky a to právě v době, která je hodně zmatená, hodně násilná. Pro mě je důležité to, že dává důraz jak na osobní změnu, tak i na společenskou změnu. Jasně z toho vyplývá, že je třeba změny na obou těchto úrovních. Záběr témat je hodně široký, ale odpovědi jsou přitom jasné. Dává mi jasný opěrný bod v době, která opěrné body nemá.

Ad 4) Osobně jsem se angažovala v Humanistické straně, v současnosti se činnost Humanistického hnutí změnila po strukturální stránce, tak jsem nyní zapojená do aktivit Parku v Pravýkově a do činnosti Silova poselství. Zároveň jsem zapojena do Centra humanistických studií, které se myšlenkám humanismu a aktivního nenásilí věnuje víc v oblasti výzkumu a po stránce akademické. Podílela jsem se na vzniku webových stránek formou vkládání textů a překladu textů. Chtěla bych napsat studii a snad i knihu o české historii z pohledu nenásilí, protože současný pohled zdůrazňuje násilné akty, jako jsou války či je zdůrazňována úloha panovníků, kteří byli válečníci před panovníky, kteří podporovali kulturu či toleranci v zemi.

Ad 5) Prvním úspěchem Humanistického hnutí je pro mě to, že se aktivní nenásilí stalo společenským tématem, že začíná výchova k nenásilí, neboť v době kdy jsem sama chodila do školy, tak jsem o tomto tématu v rámci výuky neslyšela. Když jsme pořádali akce na školách na téma nenásilí tak byl o tyto akce mezi dětmi velký zájem. Zajímali se především o to, jak mají reagovat v situacích, které jsou násilné, jaké mají možnosti a jak mohou změnit tu situaci. I když není na první pohled vidět výsledek těchto setkání,

tak už to, že si děti pokládají otázky o násilí, má svůj význam. Je důležité, že se zamýšlí nad jinou cestou, než jakou automaticky přijímali v dosavadní výchově.

Ad 6) To je těžká otázka, v poslední době jsem přemýšlela nad budoucností světa, protože situace, v které se dnes nacházíme je hodně vypjatá a mám pocit, že už ji nikdo nekontroluje. I když jsou skupiny lidí, kteří si myslí, že mají moc v rukou tak už je situace tak chaotická, že nikdo nemá kontrolu a neví tudíž, jak to skončí. Dnes jsou obě varianty, jak vše skončí reálné. Buď vše skončí hodně špatně, nebo si lidstvo projde krizí, která mu umožní učinit další krok ke společnosti, která bude nenásilná, že dojde k hluboké změně v uvažování lidí a vytvoří se nový systém, který nebude založen na násilí. Myslím si, že v tomto má nenásilí velkou budoucnost, že tato myšlenka aktivního nenásilí je hodně důležitá a pokud má tento svět dál pokračovat, tak musí uspět myšlenka aktivního nenásilí. Je též důležité vnímat, že to dnes nikdo nemůže zaručit. Je důležité si nedávat klapky na oči a vnímat, že vše může skončit hodně špatně, protože dnes má lidstvo technologické možnosti k tomu, aby skončil, v krajním případě, zcela život na Zemi. Proto si myslím, že nejen budoucnost, ale i současnost aktivního nenásilí je hodně zásadní. Jsem optimistka a tak věřím, že vše dobře dopadne a jednou se budou ve školách učit o prvních krůčcích k aktivnímu nenásilí v násilném světě a budou rádi za to, že tu byli lidé, kteří se o aktivní nenásilí v násilném světě snažili“.

PŘÍLOHA Č. 5:

Přepis rozhovoru s Ivonou Novomestskou Remundovou, bývalou aktivistkou Humanistického hnutí

Ad 1) „Byl to myslím inzerát na nábor dobrovolníků pro Afriku.

Ad 2) Líbil se mi především kritický přístup k humanitární činnosti, která uvrhává lidi a státy do ještě podřízenější pozice. Líbilo se mi taktéž spojení rozvojových a politických aktivit. Ta teze, že pokud chceme něco opravdu změnit, nestačí jen bezelstně pomáhat, ale musíme se také snažit změnit systém, který nerovnosti vytváří a násilí podporuje.

Ad 3) Přínosy moc žádné nevidím. Podle mého dosavadního studia Silo, kterého Humanisté považují za génia, pouze šikovně vybral a spojil myšlenky předchozích myslitelů, a postupně se začal tvářit, jako by je objevil on. Žádnou novou myšlenku tedy v jeho učení nenalézám. Snad jen ono propojení všech možných aktivit: politika, psychologický rozvoj jednotlivce, rozvojová spolupráce, jakési nové náboženství v podobě šíření tzv. Silova poselství...

Ad 4) Pokud vím, v současnosti se Humanistické hnutí soustředí na aktivity uprostřed své komunity, staví si vlastní chrámy - tzv. Parky studií, pořádá v nich setkání atd. Dříve fungovalo i na školách s workshopy zaměřenými na nenásilí. O jejich úspěšnosti si, ale pokud vím, někteří bývalí zaměstnanci tohoto projektu nedělají iluze... Mohu ti dodat číslo na bývalou hlavní koordinátorku z Českých Budějovic. Je to jinak vysokoškolská pedagožka a s tím projektem pro Humanisty skončila i její práce pro Humanisty celkově...

Ad 5) Nejsem si jistá...

Ad 6) Ráda bych věřila, že při budoucích sociálních nepokojích zvítězí nenásilná cesta. Nemyslím si ale, že to bude zásluha českých silo-humanistů. Spíš si myslím, že tady má nenásilný mírný boj za věc tradici. A Humanisty považuji v celkovém českém politickém, nebo aktivistickém spektru spíše za malou skupinku bez většího vlivu. Obzvláště poté, co se uzavřela do svých Parků, poselství a podobných aktivit zavánějícím praktikami sekt.“

PŘÍLOHA Č. 6:

Přepis rozhovoru s Kateřinou Měrákovou, Humanistické hnutí

Ad 1) „Jsem vychovaná v intelektuální rodině, ve které byla úžasná harmonická atmosféra. Možná právě i proto, nepřipravená na realitu univerza, nepřipravená ve smyslu adekvátní obrany, jsem byla od svých devíti let vystavena školní šikaně, která trvala až do mých čtrnácti let. Tato šikana mě ochromila. Proto jsem začala pracovat v Praze, kde jsem se výlučně vlivem náhody setkala s Janem Bednářem.

Ad 2) Lidé, se kterými mě seznámil Jan Bednář, mě vyloženě ohromili svojí lidskostí, moudrostí, pokorou, tolerancí a pohledem na svět. S humanisty jsem začala trávit veškerý volný čas, tak jako se lidé pravidelně vrací do chrámů, aby tam našli mír a spojení s bohem. Já jsem vyhledávala kontakt s těmito lidmi.

Ad 3) Přestože, jsem byla doposud až velmi silně apolitická, myšlenky lidí pracujících v Humanistickém hnutí mi byly velmi blízké. Všechno co jsem doposud řekla je okleštěné, berte to jako pouhou snahu odpovědět na vámi položenou otázku a já na ni nemohu odpovědět jinak. Přičemž nemohu zapomenout na svá „léta na kříži“.

Ad 4) Osobní pocity, jakož i pocit smysluplnosti života bez násilí a potřeb komunikace s lidmi, kteří mi mají co říci a kterým mohu říci, co já cítím.

Ad 5) Jak jsem vám na začátku uvedla, mé působení v Humanistickém hnutí bylo v době, kdy jsem měla dvacet let a setkávání s lidmi naplňujícími myšlenky humanismu, jsem přerušila krátce, ve svých dvaadvaceti letech, kdy jsem se vdala do Itálie. S lidmi, z Humanistického hnutí, jsem v kontaktu v rámci možností při péči o dvě děti a v rámci možnosti využití komunikačních prostředků, stále ve spojení.

Ad 6) Pochopitelně sleduji aktuální činnost těchto lidí. Nepřísluší mi hodnotit Humanistické hnutí v Itálii, ale podle mého názoru, je i zde prostor k vývoji směrem k aktivnímu nenásilí a myšlenkám humanismu, lidskosti všech těch úžasných a neopakovatelných hodnot, které toto hnutí nabízí. Proto je i toto důvod k mému zapojení v rámci Paktu v Pravíkově.“